

Kaivostoiminnan koetut vaikutukset Sodankylässä
-seurantatutkimus
2025

Janne Kirjavainen

Leena Suopajarvi

Niina Filppa

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	1
2 Aineisto ja tutkimusmenetelmä.....	3
2.1 Perustietoa vastaajajoukosta	4
3 Sodankylä yleisesti	7
4 Kaivostoiminnan koetut vaikutukset.....	10
4.1 Sosiaaliset vaikutukset	10
4.2 Ympäristövaikutukset.....	15
5 Kaivostoiminnan sosiaalinen toimilupa Sodankylässä	20
5.1 Kaivostoiminnan hyväksyttävyyys.....	21
5.2 Viranomaisvalvonta ja osallistuminen päätöksentekoon.....	24
5.3 Hankekohtainen arviointi	27
6 Yhteenveto	30
7 Lähteet	32

1 Johdanto

Säännöllinen seurantakysely kaivostoiminnan koetuista vaikutuksista Sodankylässä toteutettiin viidennen kerran keväällä 2025. Kyselyn tavoitteena oli selvittää kuntalaisten näkemyksiä kaivannaisalan koetuista vaikutuksista muun muassa palveluihin, kunnan ilmapiiriin, kunnan viihtyisyyteen ja ympäristöön. Lisäksi kyselyssä selvitettiin vastaajien näkemyksiä kaivosten valvonnasta, viranomaisten toiminnasta, kaivosyhtiöiden toiminnasta, Sodankylän nykytilasta yleisesti sekä kunnan tulevaisuudesta. Tässä raportissa tarkastellaan toteutetun kyselyn tuloksia sekä itsenäisesti että verraten niitä aiempien vuosien kyselytutkimusten tuloksiin. Kysely on toteutettu aiemmin vuosina 2016, 2018, 2021 ja 2023. Tällä kertaa kyselyn vastaajia oli yhteensä 226, mikä on vähemmän kuin vuonna 2023. Toisaalta vastaajia oli enemmän kuin vuosina 2016 ja 2018.

Ensimmäiset kaksi kyselytutkimusta (Kuisma & Suopajarvi 2017; Saariniemi 2018) toteutettiin REGINA-projektissa, jossa Sodankylän kunta ja Lapin yliopisto olivat mukana. Projektia johti pohjoismainen tutkimuslaitos Nordregio ja se rahoitettiin Pohjoinen Periferia ja Arktinen -ohjelmasta. Vuoden 2016 tutkimus toteutettiin satunnaisotokseen perustuvana postikyselynä ja vuoden 2018 seurantatutkimus verkkokyselynä. Vuosina 2021 ja 2023 kyselyt toteutettiin niin ikään verkkokyselyinä (Tulilehto & Suopajarvi 2021, 2023). Kyselyiden pohjalta muodostetut tutkimusraportit toimivat pohjana Sodankylän kunnan kaivosohjelmalle 2018–2021, johon yhtenä toimenpiteenä kirjattiin myös seurantakyselyjen toteuttaminen säännöllisin määräajoin (Sodankylän kunta 2018). Tällä hetkellä kunnassa valmistellaan uutta kaivosohjelmaa (Sompio-lehti 4.5.2025).

Vaikutusten arviointi voidaan erotella sosiaalisten vaikutusten arviointiin (SVA) sekä ympäristövaikutusten arviointiin (YVA). Vaikka tässä raportissa käsitellään ympäristövaikutuksia, se ei vastaa viranomaisten laatimaa YVA:a. Lakisääteinen YVA tehdään kertaluonteisesti hankkeen suunnitteluvaiheessa. Lisäksi – kuten aiemminkin raporteissa – tarkastelun kohteena on ihmisten kokemus, eivät absoluuttiset muutokset ympäristössä. Tämän raportin arvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen, onko koettuja vaikutuksia ollut, millaisia ne ovat olleet ja millaisia niiden uskotaan tulevaisuudessa olevan.

Tutkimuskirjallisuuden perusteella säännöllisesti toistettavasta SVA:sta on hyötyä niin kaivosyhtiölle, kunnalle kuin myös paikallisille ihmisille (Suopajarvi & Sairinen 2016). SVA:n avulla on mahdollista tarkastella kaivostoiminnan aiottuja sekä tahattomia vaikutuksia (Vanclay & Esteves 2024) ja saada tietoa kuntalaisten mahdollisesti muuttuvista näkemyksistä. Jotta paikalliset vaikutukset tulisivat riittävän hyvin esille, vaikutuksia on arvioitu aluekohtaisesti, noudattaen aiemmissa kyselyissä hyödynnettyä jakoa kuntakeskukseen, suunnitellun tai nykyisen kaivosalueen lähialueiden kyliin ja muihin kyliin.

Vaikka kaivokset ovat osa globaaleja raaka-ainevirtoja, niiden toiminta on paikallista. Ne eivät toimi ainoastaan tietyissä sijainneissa, vaan paikoissa, joihin liittyy lukuisia kokemusperäisiä merkityksiä (Cresswell 2015). Tavallinen esimerkki paikasta on koti, jonka merkitykset luovat

vahvoja tunnepitoisia siteitä. Toisaalta myös asumattomat sijainnit voivat olla paikkoja. Esimerkiksi marjasuot, sienimetsät tai kala-apajat ovat tällaisia paikkoja, joiden arvokkuus liittyy paitsi niiden tarjoamiin resursseihin, myös luonnon itseisarvoon. Luonto itsessään voi olla tärkeä paikka monelle. Siitä voidaan olla riippuvaisia, siihen voidaan kiinnittyä tai se voi olla osa identiteettiä (Jorgensen & Stedman 2006; Raymond ym. 2010).

Myös kaivokset ovat paikkoja. Sodankylän tapauksessa Kevitsa-niminen alue on esimerkki paikasta, joka on 2010-luvun alusta lähtien tunnettu kaivoksestaan. Kevitsan kaivos osoittaa sen, että paikat eivät ole staattisia, vaan ne muuttuvat jatkuvasti ajassa (Massey 2008; Cresswell 2015). Tämä haastaa paikkaan liittyviä tunnepitoisia sidoksia, jotka ovat muodostuneet paikkaan sellaisena kuin se on opittu tuntemaan. Muutokseen suhtautuminen ja sopeutuminen voi olla vaikeaa, etenkin kun ne ovat ristiriidassa sellaisten käsitysten kanssa, jotka liittyvät jatkuvuuteen ja pysyvyyteen (Kortetmäki ym. 2025).

Raportissa esitellään kyselyn tulokset pääsääntöisesti suorina jakaumina. Syy-seuraussuhteita ei tarkastella, sillä se edellyttäisi perusteellisempaa tilastollista ja laadullista analyysiä. Raportti koostuu neljästä sisältöosiosta sekä yhteenvedosta. Johdannon jälkeisessä luvussa kuvataan aineisto ja käytetty tutkimusmenetelmä sekä esitellään vastaajajoukon perustiedot. Luvussa kolme kuvataan vastaajien näkemyksiä Sodankylästä yleisesti. Luvussa neljä käydään läpi kaivostoiminnan koetut vaikutukset palveluihin, viihtyisyyteen, infrastruktuuriin, elinkeinoihin ja luonnonympäristöön alaluvuittain. Viidennessä luvussa käsitellään kaivostoiminnan sosiaalista toimilupaa Sodankylässä, viranomaisvalvontaa, ihmisten kokemaa mahdollisuutta osallistua kaivannaisalaa koskevaan päätöksentekoon ja yhtiöiden sosiaalista toimilupaa. Lisäksi luvussa kuvataan Kevitsan, Ikkarin ja Sakatin kaivosprojekteja hankekohtaisesti.

Tekstissä samaa mieltä olevilla tarkoitetaan sitä vastaajajoukkoa, joka on vastannut esitettyyn väitteeseen täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä. Vastaavasti eri mieltä olevilla tarkoitetaan sitä vastaajajoukkoa, joka on vastannut esitettyyn väitteeseen täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä. Prosentit on pyöristetty tekstissä lähimpään tasalukuun.

Sodankylän kunta on toiminut uuden tutkimuksen osalta aloitteentekijänä sen tuottaman tiedon tukiessa kunnan kaivosohjelman päivittämistä. Tutkimuksen ovat rahoittaneet kaivosyhtiöt AA Sakatti Mining Oy, Boliden Kevitsa Oy ja Rupert Exploration Finland Oy.

2 Aineisto ja tutkimusmenetelmä

Kysely toteutettiin avoimena verkkokyselynä Webropol-alustalla 25.4.2025-8.6.2025 välisenä aikana. Linkki kyselyyn oli esillä Sodankylän kunnan verkkosivuilla, jonka lisäksi sitä markkinoitiin kunnan sosiaalisen median kanavilla Facebookissa ja Instagramissa. Kyselystä julkaistiin myös uutistiedote Sompio-lehdessä verkkouutisena (28.4.2025) ja painetussa lehdessä 30.4.2025.

Kysely laadittiin vastaamaan aikaisempien vuosien kyselyitä vertailukelpoisuuden varmistamiseksi. Kyselyyn tehtiin kuitenkin muutamia muutoksia aiempien vuosien kyselyihin verrattuna. Kysymys ympäristöhuolesta tiivistettiin yhdeksi väittämäksi, sillä koettuja, konkreettisia ympäristövaikutuksia kysytään yksityiskohtaisilla väittämillä ja sinällään ympäristöhuoli on laeva määritelmä – se voi koskea niin huolta paikallisesta ympäristöstä kuin maapallon tilasta esimerkiksi ilmastonmuutoksen vaikutusten takia. Malminetsintää ja kaivostoimintaa Natura-alueella koskevat väitteet nostettiin omaksi kohdakseen aiheen ajankohtaisuuden vuoksi. Väittämien yhteyteen avattiin mahdollisuus avata mielipiteen perusteluja omin sanoin. Näiden muutosten lisäksi kysymysten järjestystä muutettiin loogisemmaksi.

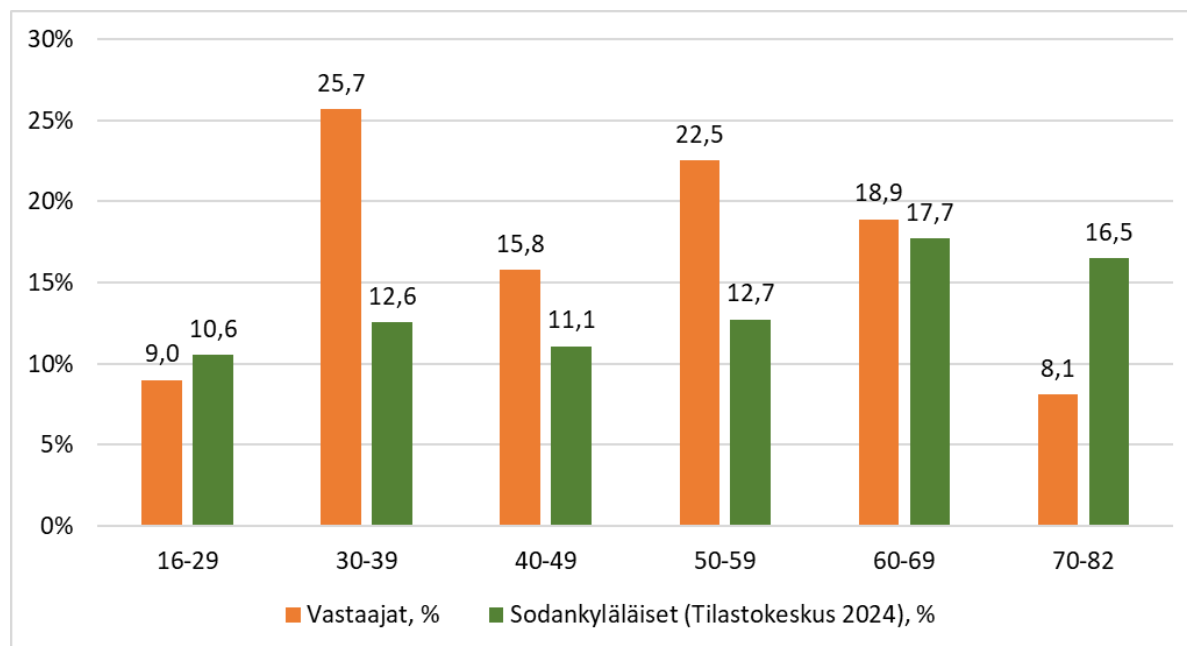
Vastauksia kyselyyn saatiin yhteensä 227. Yksi vastaaja ei hyväksynyt henkilötietojensa käsittelyä, joten tässä raportissa käsiteltävä aineisto sisältää yhteensä 226 vastausta. Kaksi vastaajaa olivat vastanneet ainoastaan kysymykseen malminetsinnästä Natura-alueella sekä vastaajan taustatietoja koskeviin kysymyksiin.

Kyselyn vastauksista muodostettiin jakaumat, jotka on esitetty tässä raportissa pylväskaavioin. Lisäksi kysymyksistä on muodostettu summamuuttujia, joiden avulla samaan aihepiiriin liittyviä kysymyksiä on tarkasteltu kokonaisuutena. Tulokset on esitetty sekä itsenäisesti että vertaillen aiempien vuosien tutkimustuloksiin. Vastaajien kirjoittamista vapaamuotoisista vastauksista (avovastauksista) koostuva laadullinen aineisto käsittää yhteensä noin 40 sivua (10490 sanaa) tekstiä. Raportissa esiintyviä lainauksia ei ole muokattu millään tavalla. Lainausten yhteydessä on esitetty siihen liittyvä kysymys sekä vastaajan numero.

Raportin tulokset eivät ole tilastotieteellisessä mielessä yleistettävissä perusjoukkoon, sillä yleistettävyys edellyttäisi vastaajajoukon satunnaistamista (Horner 2008, Lehdonvirta ym. 2021). Kyselyssä ovat siis edustettuna ne, jotka ovat halunneet vastata tai pystyneet vastaamaan verkossa toteutettuun kyselyyn. Kuten aiempienkin vuosien kyselyissä, käytetyllä aineistonkeruumenetelmällä vastaajajoukon valikoitumiseen ei ole ollut mahdollista vaikuttaa. Menetelmän luotettavuutta tukee kuitenkin se, että vastaajilta on kysytty laaja kirjo taustatietoja koskevia kysymyksiä. Näiden tietojen valossa ja ne huomioiden raportin tulosten voidaan katsoa antavan suuntaa siitä, miten aiheesta kiinnostuneet sodankyläläiset kokevat kaivostoiminnan vaikutukset kotikunnassaan.

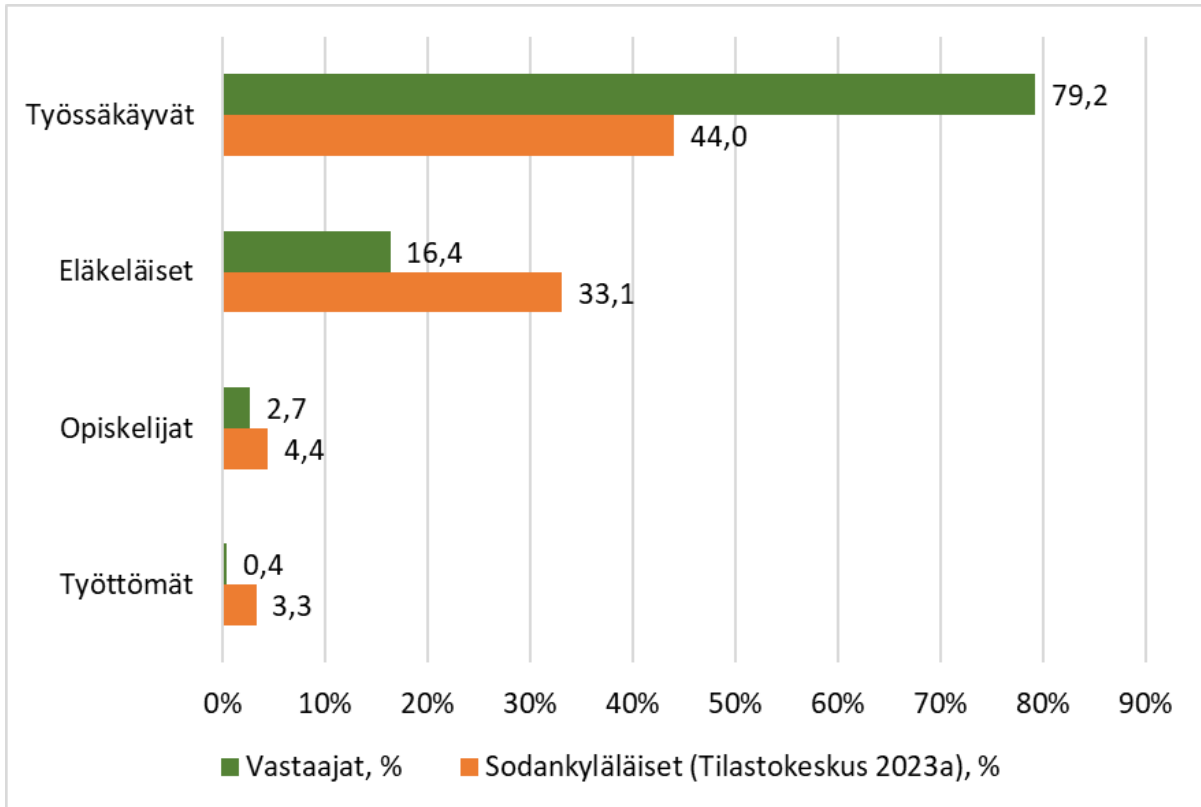
2.1 Perustietoa vastaajajoukosta

Vastaajista 222 ilmoitti synnyinvuotensa. Kuten aikaisemmissakin kyselytutkimuksissa, 30–59-vuotiaiden vastaajien osuus korostui. 16–29-vuotiaiden sekä 60–69-vuotiaiden vastaajien prosentuaalinen osuus on sen sijaan lähellä edustavuutta. Yli 70-vuotiaita vastaajia on vastaajajoukossa huomattavasti vähemmän kuin Sodankylän kunnassa (Tilastokeskus 2024). Vastaajajoukon osuuksiin on laskettu mukaan 19 vastaajaa, jotka ilmoittivat, etteivät asu vakituisesti Sodankylässä.

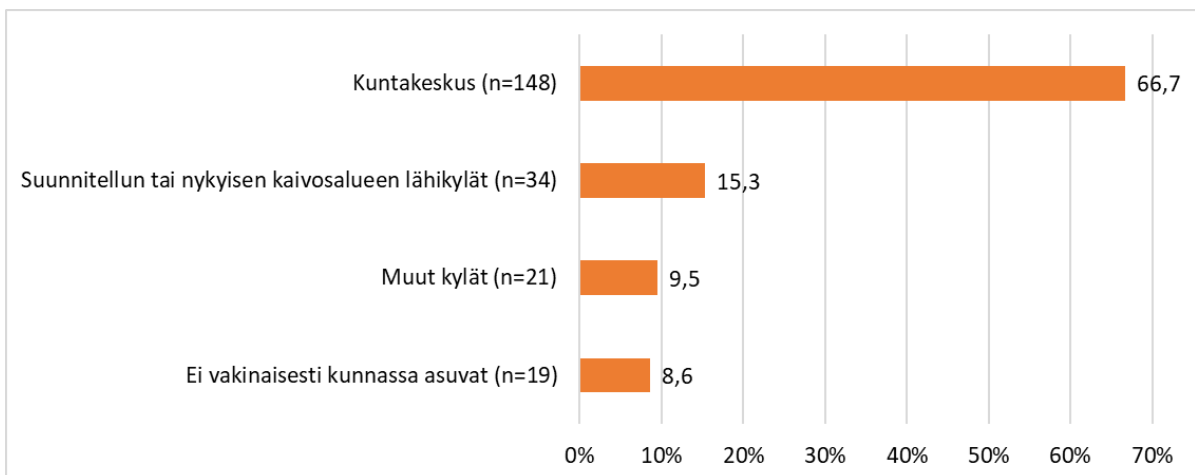
Kuva 1. Vastaajien (n=222) ja sodankyläläisten (n=6596) ikäjakauma.

Sukupuolensa ilmoittaneista 213 vastaajasta 49 prosenttia oli naisia, 50 prosenttia oli miehiä ja 1 prosentti muunsukupuolisia. Elämäntilanteensa ilmoitti 225 vastaajaa. Selvä enemmistö (79 %) oli työllisiä. Erityisesti eläkeläiset olivat aliedustettuina, kuten aiempienkin vuosien kyselyissä. Kuitenkin eläkeläisten suhteellinen osuus oli suurempi kuin vuosien 2021 ja 2023 kyselyissä (Tilastokeskus 2023a).

Kuva 2. Vastaajat ja sodankyläläiset elämäntilanteen mukaan.

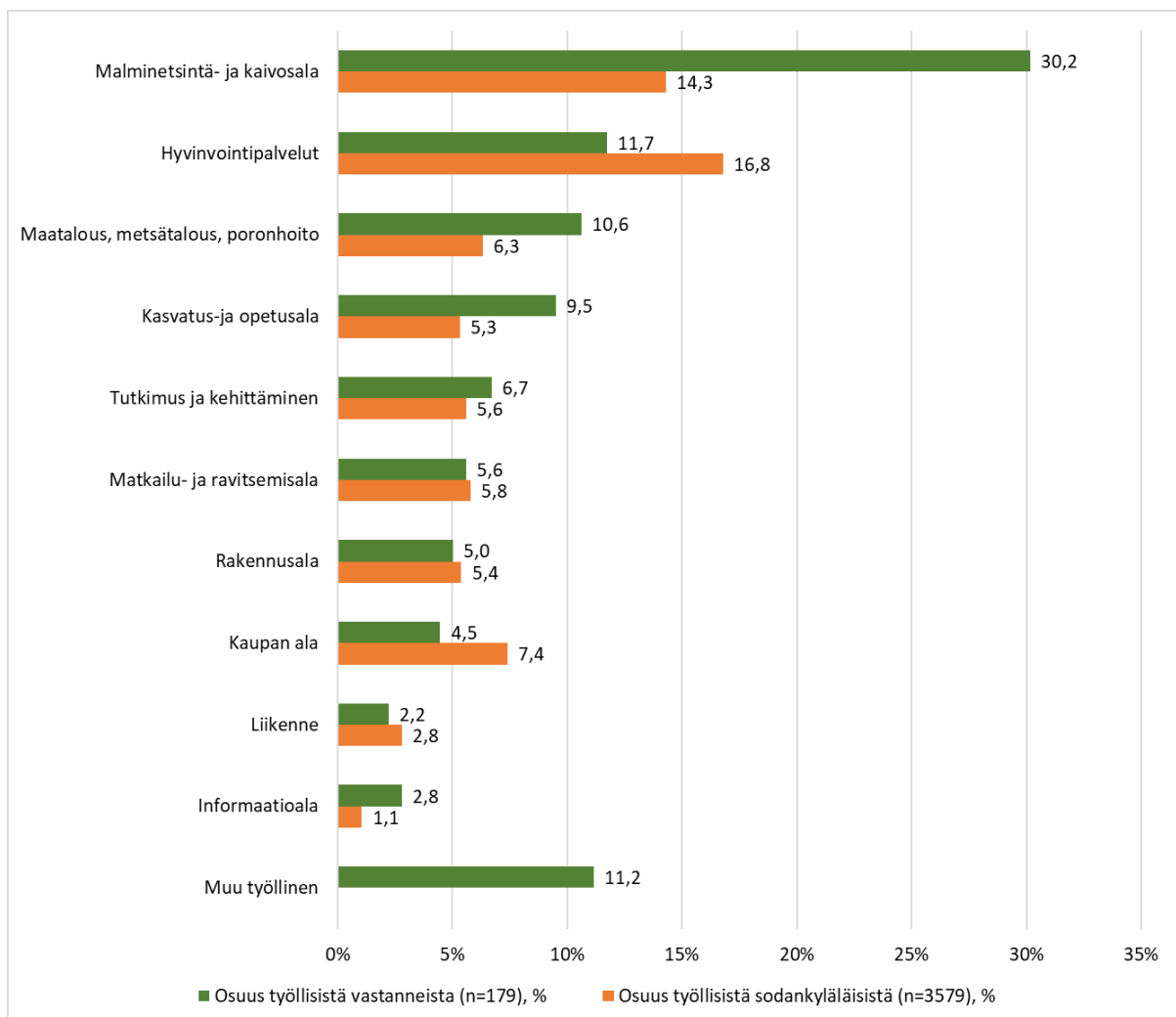
Kuntakeskuksessa asuvien vastaajien prosentuaalinen osuus kasvoi eniten verrattuna aiempiin vuosiin. Myös kaivoshankkeiden lähikylien (Jeesiö, Kelujärvi, Kersilö, Moskuvaara, Petkula, Puolakkavaara, Rajala, Sattanen, Siurunmaa) vastaajien osuus kasvoi hieman. Muissa kylissä asuvien vastaajien osuus laski huomattavasti. Aikaisempina kyselyvuosina osuus on ollut 13–21 prosenttia, nyt toteutetussa kyselyssä osuus oli vain 10 prosenttia. Sen sijaan sellaisten vastaajien osuus, jotka eivät asu kunnassa vakinaisesti on kasvanut tasaisesti vuodesta 2021, ollen tässä kyselyssä yhdeksän prosenttia.

Kuva 3. Vastaajat asuinpaikan mukaan.

Vastaajat ovat asuneet kunnassa keskimäärin 29 vuotta ja 39 prosenttia ilmoitti aikovansa asua kunnassa yli 20 vuotta. Noin neljäsosa (26 %) vastaajista on asunut kunnassa alle kymmenen vuotta ja heistä noin puolet (49 %) aikoo asua kunnassa korkeintaan seuraavat kymmenen vuotta.

Vastaajista lähes kolmannes (30 %) työskenteli malminetsintä- ja kaivosalalla. Tilastokeskuksen mukaan 14 prosenttia sodankyläläisistä työskentelee kaivostoiminta- ja louhinta -toimialalla (Tilastokeskus 2023b). Yliedustettuina olivat myös työntekijät maatalous-, metsätalous- ja poronhoitoalalla, kasvatus- ja opetusalalla sekä tutkimuksen ja kehittämisen alalla. Vastaajia on tarkasteltu kuntalaisista muodostuvana kokonaisuutena. Muutamissa kohdissa on huomioitu se, että vastaajajoukossa malminetsintä- ja kaivosalalla työskentelevät ovat suhteellisesti yliedustettuja.

Kuva 4. Työlliset vastaajat ja sodankyläläiset toimialoittain.

Tämän kyselyn vastaajajoukko eroaa aiemmista kyselyistä siten, että 30–39-vuotiaiden, 60–69-vuotiaiden, työssäkäyvien ja kuntakeskuksessa asuvien suhteellinen osuus on suurempi kuin aiemmissa kyselyissä. Lisäksi eläkeläisten suhteellinen osuus on isoin sitten vuoden 2018 kyselyyn.

3 Sodankylä yleisesti

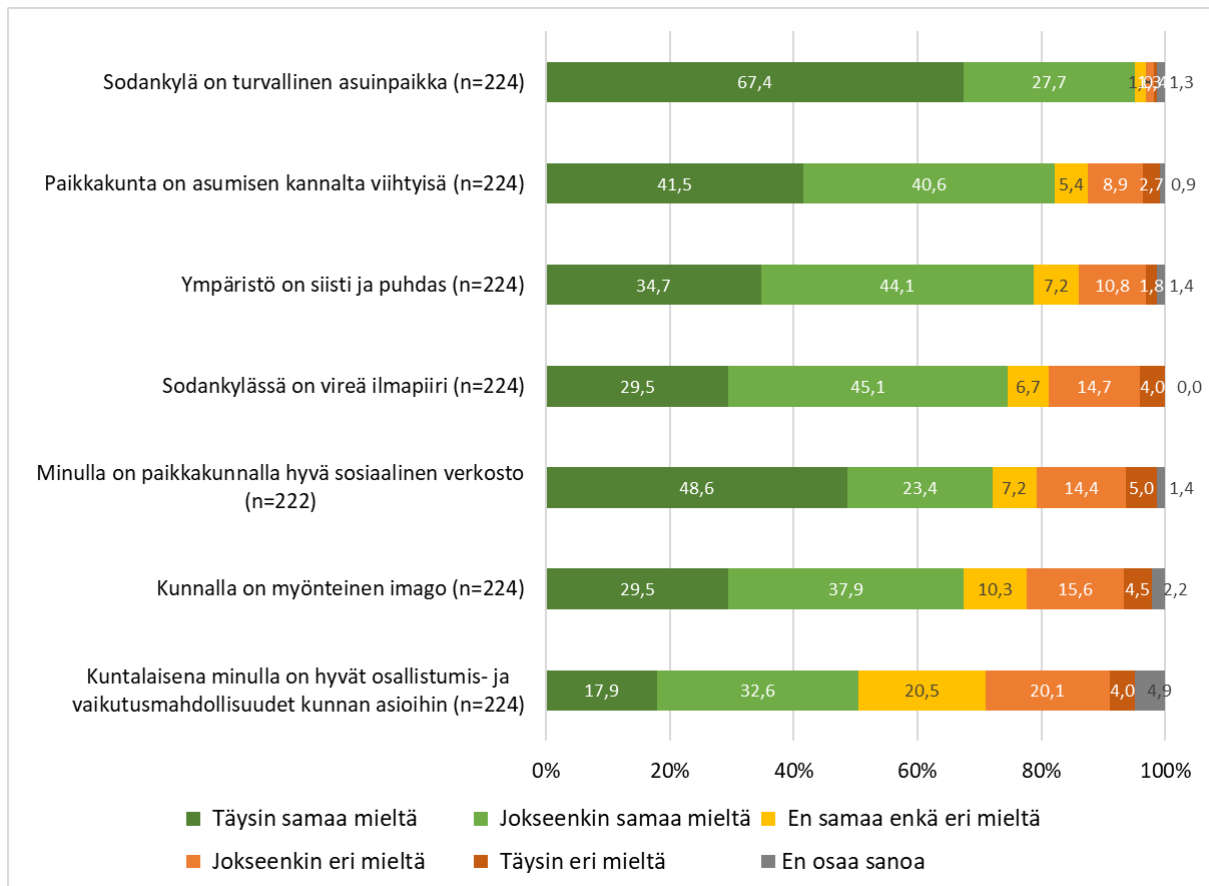
Verrattuna vuosien 2021 ja 2023 kyselyihin, vastaajat suhtautuivat kunnan vireyteen, asumisen viihtyisyyteen, imagoon sekä osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin huomattavasti myönteisemmin. Kunnan arvioi asumisen kannalta viihtyisäksi 82 prosenttia vastaajista. Arvio kasvoi lähes 20 prosenttiyksiköllä kahden vuoden takaisesta kyselystä. Vastaavasti kunnan ilmapiirin arvioi vireäksi lähes 75 prosenttia vastaajista. Vuosien 2021 ja 2023 kyselyissä kysymyksen kanssa samaa mieltä oli alle 50 prosenttia. Avovastauksissa vireyden ja viihtyvyyden kokemusta selittää elinkeinorakenne, jota kuvattiin monipuoliseksi:

”Kyläkeskus kaipaisi hieman päivitystä, mutta monipuolinen elinkeinorakenne on pitänyt kylän vireänä.” (Millaisena näet Sodankylän, V5)

Myös kunnan imago arvioitiin huomattavasti myönteisemmin kuin kahtena edellisenä kyselyvuonna. Imagon arvioi myönteiseksi 67 prosenttia vastaajista, siinä missä imagon arvioi myönteiseksi vuosina 2021 ja 2023 alle puolet vastaajista. Sodankylä arvioitiin jälleen turvalliseksi asuinpaikaksi ja hyvin pieni osa oli eri mieltä tätä koskevan väitteen kanssa. Ympäristöä piti siistinä ja puhtaana lähes 80 prosenttia vastaajista. Osuus on hieman suurempi kuin vuosien 2021 ja 2023 kyselyissä, mutta huomattavaa eroa aikaisempien vuosien tuloksiin ei ole.

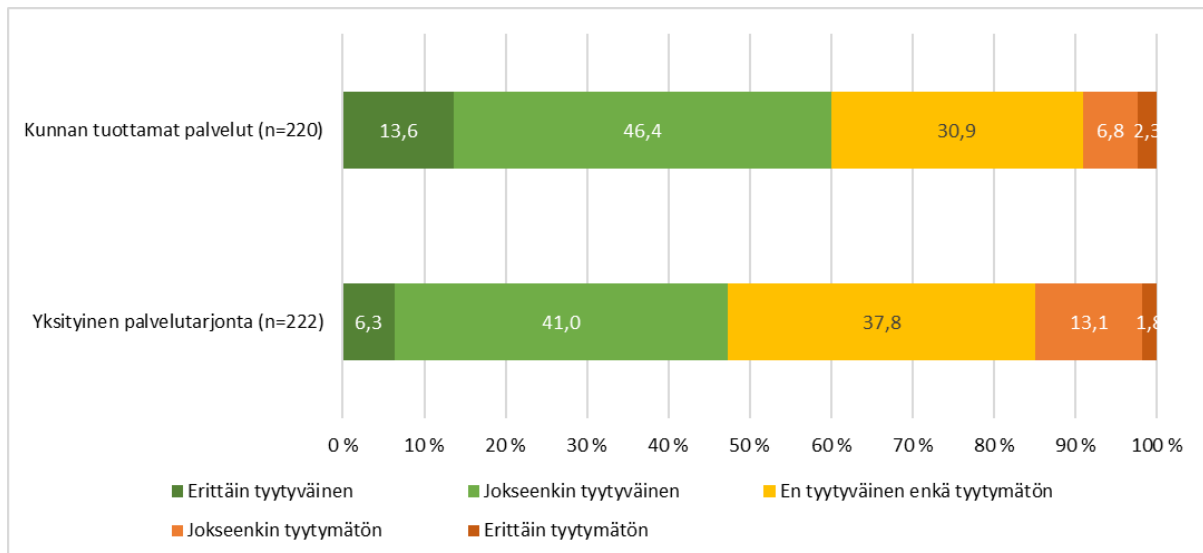
Sosiaalisten verkostojen osalta on havaittavissa negatiivista kehityskulkua. Vaikka selkeä enemmistö vastaajista (72 %) piti kahden aiemman kyselyvuoden tapaan sosiaalista verkostoaan hyvänä, vielä vuonna 2018 osuus oli 81 prosenttia. Vastaavasti väitteen kanssa eri mieltä olleiden osuus on kasvanut kyselykerrasta toiseen. Vuonna 2021 eri mieltä olleiden osuus oli 13 prosenttia ja vuonna 2023 osuus oli 18 prosenttia. Nyt lähes 20 prosenttia oli eri mieltä väitteen kanssa.

Vaikka mahdollisuus osallistua kunnan asioihin arvioitiin jälleen varsin heikoksi, osallistuminen koettiin helpommaksi kuin vuosina 2021 ja 2023. Hieman yli puolet koki osallistumis- ja vaikutusmahdollisuutensa hyviksi siinä missä vuonna 2023 vain kolmannes vastaajista koki näin. Myös täysin samaa mieltä olleiden osuus kasvoi yhteensä kymmenellä prosenttiyksiköllä verrattuna vuoden 2023 kyselyyn. Noin neljännes (24 %) vastaajista koki taas osallistumis- ja vaikutusmahdollisuutensa huonoiksi.

Kuva 5. Yleinen viihtyvyys.

Vastaajista 60 prosenttia oli tyytyväisiä kunnan tuottamiin julkisiin palveluihin ja yksityiseen palvelutarjontaan oli tyytyväinen lähes puolet (47 %) vastaajajoukosta. Tyytyväisyyden suhteen huomattavaa muutosta vuoden 2023 kyselytutkimukseen ei ole tapahtunut, mutta sen sijaan tyytymättömien osuus on huomattavan pieni verrattuna aiempiin kyselyihin. Julkisiin palveluihin tyytymättömiä oli 9 prosenttia vastaajista ja yksityisiin palveluihin tyytymättömiä oli 15 prosenttia vastaajista. Vuonna 2023 vastaavat lukemat olivat julkisten palveluiden osalta 36 prosenttia ja yksityisen palvelutarjonnan osalta 39 prosenttia. Suhtautumiseen kunnan palvelutarjontaan voi vaikuttaa niin kutsuttu sote-uudistus, jossa vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyi hyvinvointialueille 1.1.2023 (Sosiaali- ja terveysministeriö 2024). Uudistuksen jälkeen oman kunnan palvelutarjontaan saatetaan suhtautua entistä myönteisemmin.

Kuva 6. Tyytyväisyys alueen palvelutarjontaan.

Kysyttäessä yleisesti millaisena vastaajat näkevät Sodankylän, vastaajat näkivät Sodankylän kahtiajakoisesti. Monet vastaajat kuvasivat kuntaa luonnonläheisenä, viihtyisenä, kehittyvänä, turvallisena, rauhallisena, elinvoimaisena ja kauniina.

"Vireä, eloisa, tehokas kylä keskellä Lappia. Kaikkialle on lyhyt ja kaikki tarvittava löytyy täältä. Hommat etenee." (Millaisena näet Sodankylän, V34)

Toisaalta kuntaa kuvattiin myös jämähtäneenä, hiljenevänä ja ikääntyvänä. Eräs vastaaja kuvasi Sodankylää "monien ristiriitojen taistelukenttänä". Avovastauksissa nostettiin lisäksi esiin huoli kunnan tulevaisuudesta ja asuntojen riittävydestä.

"Rauhallinen ja turvallinen, mutta myös hieman rajoittunut ja tavallaan jämähtänyt." (Millaisena näet Sodankylän, V45)

Vastaajat saivat esittää myös näkemyksensä siitä, miltä Sodankylä näyttää vuonna 2050 ja mikä on parasta tai pahinta, mitä kunnalle voisi tapahtua. Vastaajat näkivät, että parhaimmillaan Sodankylä olisi vuonna 2050 vireä, luonnonläheinen, elinkeinorakenteeltaan monipuolinen ja turvallinen kunta. Asunnot nostettiin monessa vastauksessa esille, hyvätasoisia ja kohtuuhintaisia asuntoja toivottiin riittävän tulevaisuudessa.

"Sodankylä olisi edelleen vireä paikka hyvällä yhteishengellä. Elinkeinorakenne olisi monipuolinen ja työttömyysaste alhainen. Nuoria ihmisiä haluaisi jäädä sekä muuttaa paikkakunnalle." (Mikä on parasta, mitä Sodankylälle voisi tapahtua, V176)

Asuntotilanne oli esillä vastaajien kertoessa miltä kunta näyttää pahimmillaan vuonna 2050. Huonon asuntotilanteen lisäksi monessa vastauksessa pahimpana uhkana pidettiin ympäristön ja erityisesti vesistöjen pilaantumista. Toisaalta myös kaivostoiminnan loppumista pidettiin uhkana, joka johtaisi kunnan näivettymiseen.

"Liiallinen kaivostoiminta ja liian vähäinen asuntotuotanto samaan aikaan. Asuntojen hinnat karkaisivat käsistä eikä kukaan haluaisi muuttaa tänne pysyvästi. Kunnan varoja käytettäisiin

holtittomasti, ja palveluista jouduttaisiin karsimaan. Mainehaitta epäeettisestä kaivostoiminnasta.” (Mikä on pahinta, mitä Sodankylälle voisi tapahtua, V7).

Myös palvelutarjonta ja sen kehitys olivat huomattavan paljon esillä kysyttäessä mikä olisi parasta ja pahinta, mitä Sodankylälle voisi tapahtua vuoteen 2050 mennessä. Palveluiden väheneminen tai siirtyminen toisiin kuntiin nähdään uhkana ja palvelutarjonnan toivottiin säilyvän kunnan sisällä. Palveluita toivottiin myös kuntakeskuksen ulkopuolelle.

4 Kaivostoiminnan koetut vaikutukset

Kaivostoiminnan suorien vaikutusten sijaan tässä raportissa käsitellään kaivostoiminnan koettuja vaikutuksia, sillä kokemus kaivosten aiheuttamista vaikutuksista voi vaihdella suurestikin. Se voi riippua esimerkiksi siitä, kuinka vahvasti paikallisyhteisö on osallistettu toimintaan mukaan tai missä määrin toiminnalla on sosiaalista hyväksyntää. Ensimmäisessä alaluvussa tarkastellaan sosiaalisia vaikutuksia muun muassa palveluihin, viihtyisyyteen, infrastruktuuriin ja elinkeinoihin. Jälkimmäisessä alaluvussa vaikutuksia tarkastellaan paitsi luonnonympäristön näkökulmasta, myös luonnon virkistyskäytön kannalta.

4.1 Sosiaaliset vaikutukset

Kaivostoiminnan vaikutuksen kunnan taloudelliseen tilanteeseen arvioi myönteisesti 88 prosenttia vastaajista. Vaikutusta on mitattu vuodesta 2021 lähtien ja myönteisten arvioiden määrä on noussut kyselystä toiseen. Myönteisten arvioiden osuus on 16 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuoden 2023 kyselyssä ja 35 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuoden 2021 kyselyssä. Myönteisten arvioiden suureen osuuteen voi vaikuttaa 1.1.2024 voimaantullut kaivosmineraaliverolaki (314/2023), joka velvoittaa kaivosmineraaleja louhivan toimijan maksavan veroa kaivoksen sijaintikunnalle. Verokertymästä tilitettiin vuoden 2024 osalta Sodankylän kunnalle 4,4 miljoonaa euroa (Kuntalehti 27.3.2025).

Kaivostoiminnan vaikutukset työ- ja uramahdollisuuksiin sekä koulutusmahdollisuuksiin arvioitiin myönteisemmin kuin vuoden 2023 kyselyssä, mutta samaan tapaan kuin vuoden 2021 kyselyssä. 82 prosenttia arvioi, että kaivostoiminnalla on myönteinen vaikutus työ- ja uramahdollisuuksiin. Vuonna 2023 positiiviseksi vaikutuksen arvioi 11 prosenttiyksikköä pienempi osuus vastaajista.

Vaikutukset koulutusmahdollisuuksiin arvioi positiivisesti 59 prosenttia vastaajista, joskin lähes kolmasosa (27 %) ajattelee, että kaivostoiminnalla ei ole vaikutusta tähän. Positiivisten arvioiden osuus on huomattavasti suurempi kuin vuonna 2023, jolloin 43 prosenttia arvioi, että kaivostoiminnalla on myönteinen vaikutus koulutusmahdollisuuksiin. Myös tuolloin noin kolmasosa (32 %) vastaajista arvioi, että vaikutusta ei ole.

Vastaajista 71 prosenttia on sitä mieltä, että kaivostoiminnan vaikutus julkisiin palveluihin on myönteinen. Vastaavasti hyvin pieni osuus on sitä mieltä, että vaikutus on kielteinen. Yhtä suuri osa (71 %) arvioi vaikutuksen myös yksityiseen palvelutarjontaan myönteiseksi. Myönteisten arvioiden määrässä on selvä muutos suhteessa aiempiin kyselyvuosiin, viimeksi vaikutus on arvioitu yhtä myönteisesti vuoden 2016 kyselytutkimuksessa. Myös avovastauksissa todettiin, että kaivostoiminta vahvistaa paikallista palvelutarjontaa, vaikka vaikutusten todettiin myös olevan epätasaista kuntakeskuksen ja kylien välillä.

Vastaajista 59 prosenttia oli sitä mieltä, että kaivostoiminnalla on myönteinen vaikutus kunnan imagoon. Verrattuna vuoden 2023 kyselyyn, myönteisiä arvioita oli hieman enemmän ja kielteisiä hieman vähemmän. Silti erot suhteessa aiempaan kyselyyn ovat varsin pieniä. Myös kaivostoiminnan vaikutus paikkakunnan viihtyisyyteen, ilmapiiriin ja sosiaalisten verkostojen luomiseen arvioitiin varsin positiivisesti. Kussakin myönteiseksi vaikutuksen arvioi 50–60 prosenttia vastaajista. Lähes kolmannes (28 %) ajatteli, että kaivostoiminta on vaikuttanut kielteisesti kunnassa vallitsevaan ilmapiiriin, mikä saattaa liittyä kaivostoimintaan liittyviin eriäviin mielipiteisiin. Vastaavasti lähes kolmannes vastaajista (29 %) oli sitä mieltä, että kaivostoiminnalla ei ole vaikutusta sosiaalisten verkostojen luomiseen.

Huolimatta kaivostoiminnan aiheuttamasta raskaasta liikenteestä, 40 prosenttia vastaajista arvioi kaivostoiminnan vaikutuksen katujen ja teiden kuntoon myönteisesti. Myönteisten arvioiden osuus on suurin sitten vuoden 2016 kyselyn, jolloin myönteiseksi vaikutuksen arvioi 45 prosenttia vastaajista. Noin 27 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, ettei kaivostoiminnalla ole vaikutusta katujen ja teiden kuntoon. Vastaavasti 27 prosenttia arvioi vaikutuksen kielteiseksi, mikä on lähellä aiempien vuosien kyselyiden osuutta. Avovastauksissa Kevitsan kaivoksen liikenteen todettiin kuluttavan tiestöä, joskin myös Ikkarin alueelle vievän tien kunto nostettiin esiin.

"Liikenne aivan järkyttävä 4-tie kirkonkylästä pohjoiseen hengenvaarallinen ihmisille saati eläimille, poroille erityisesti" (Onko kaivostoiminnalla ollut vaikutusta toimialallesi tai elinkeinollesi, V126)

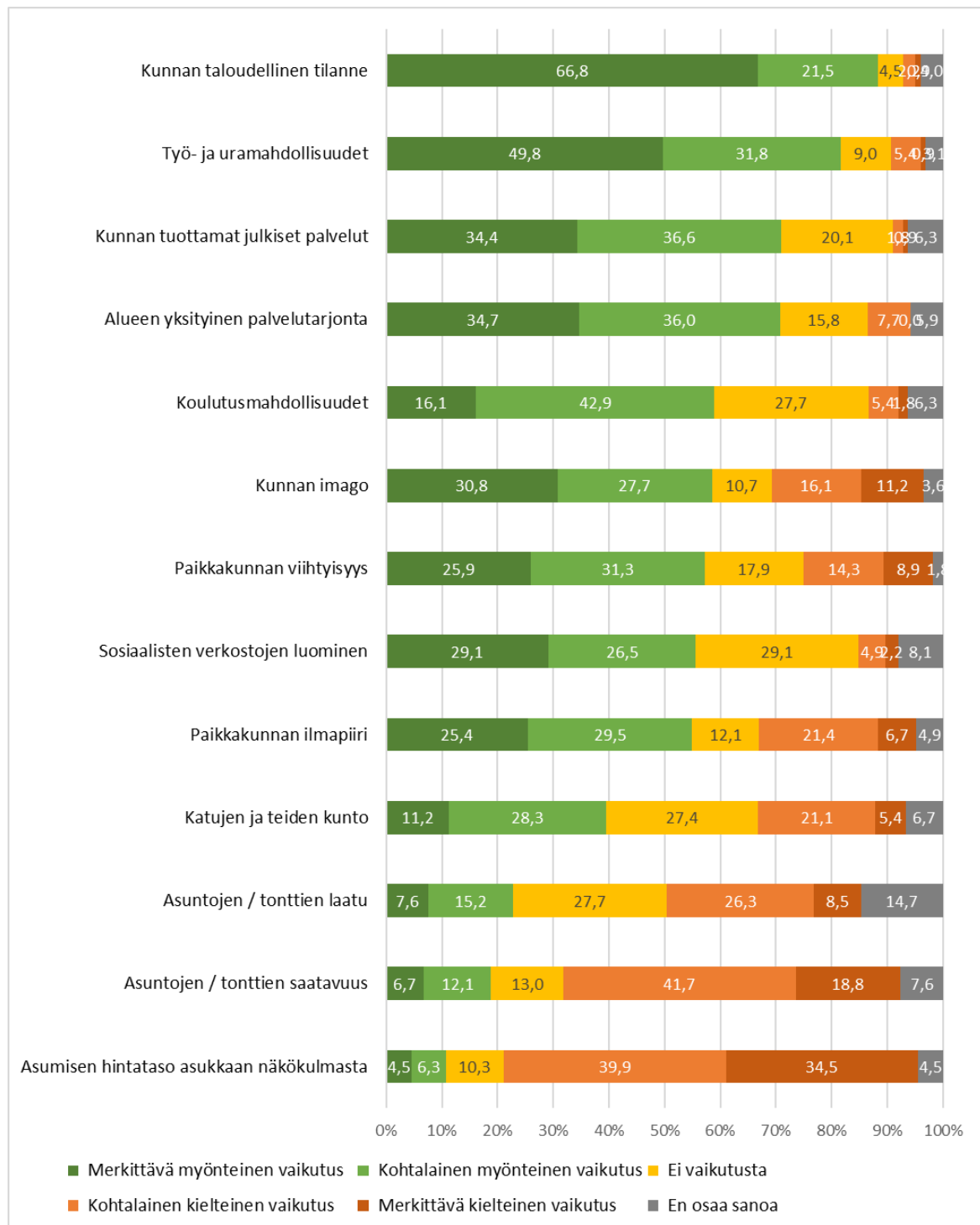
Kielteisimmät arviot annettiin jälleen kaivostoiminnan vaikutuksista asuntojen ja tonttien saatavuuteen, laatuun ja hintatasoon. Laadun osalta vaikutukset arvioitiin hieman myönteisemmin kuin vuoden 2023 kyselyssä, kielteisen arvion antoi 35 prosenttia ja myönteisen arvion 23 prosenttia vastaajista. Eräs vastaaja totesi asuntojen laatua koskevaan kysymykseen vastaamisen olevan kuitenkin vaikeaa:

"Nyt on rakennettu uusia, joten positiivinen vaikutus, mutta asuntojen tarve on suuri, joten saantimahdollisuudet heikentyneet." (Onko kaivostoiminnalla ollut vaikutusta toimialallesi tai elinkeinollesi, V159)

Kaivostoiminnan vaikutus asuntojen ja tonttien saatavuuteen arvioitiin samaan tapaan kuin vuonna 2023, kielteisten arvioiden osuuden ollessa 61 prosenttia. Sen sijaan vaikutus asumisen hintatasoon arvioitiin entistä negatiivisemmin. Kysymys oli ainoa sosiaalisia vaikutuksia koskeva kysymys, jossa myönteisten arvioiden osuus on pienempi kuin vuonna 2023. Siinä missä vuoden 2023 kyselyssä kaivostoiminnan vaikutukset asumisen hintatasoon arvioitiin myönteisemmin kuin aiempien vuosien kyselyissä, nyt myönteisten arvioiden määrä

on laskenut ja kielteisten nousnut. Myönteiseksi vaikutuksen arvioi 11 prosenttia vastaajista ja kielteiseksi 74 prosenttia. Vuonna 2023 myönteisten arvioiden osuus oli 18 prosenttia ja kielteisten 68 prosenttia. Avoimissa palautteissaan kaivosyhtiöille monet vastaajat toivoivat kaivosyhtiöiden osallistuvan asuntotuotantoon vuokra-asuntojen ollessa kalliita. Lisäksi avovastauksissa nostettiin myös asuntopula esille.

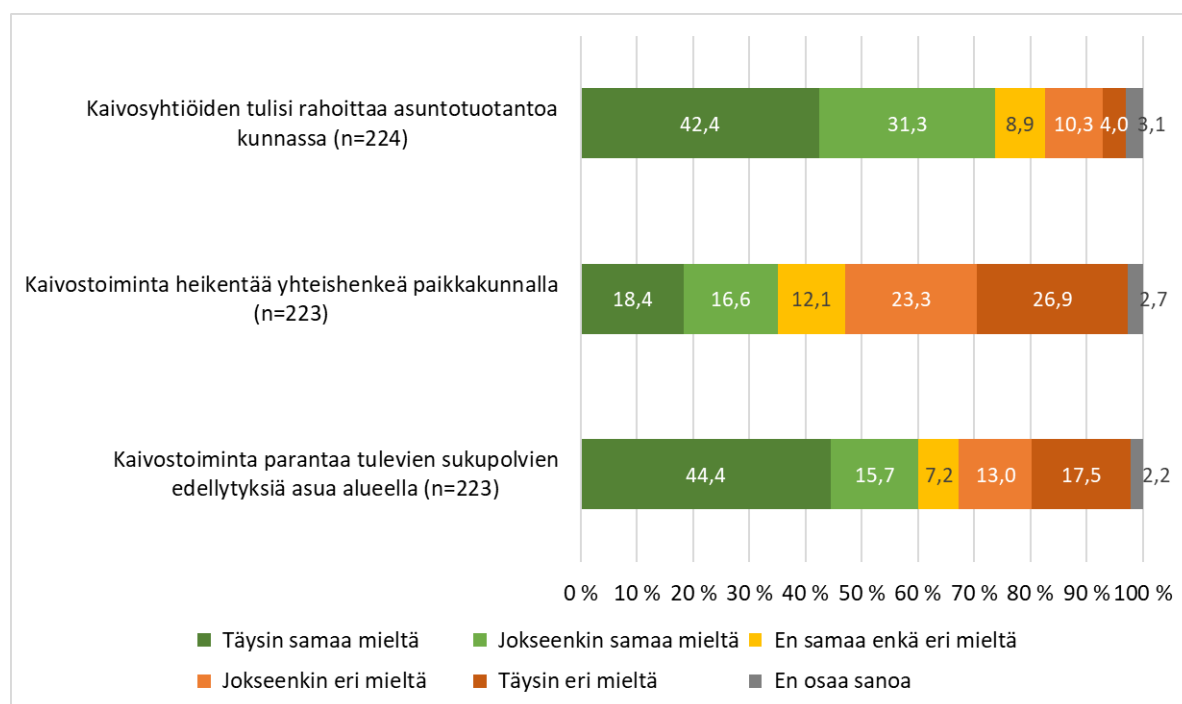
"Tällähetkellä asuntotilanne on kunnassa sellainen, että tarjontaa ei ole ja vuokrat on pilvissä"
(Vapaa sana, V96)

Kuva 7. Kaivostoiminnan vaikutukset palveluihin, viihtyisyyteen ja infrastruktuuriin.

Asuntotuotannon rahoittamista, yhteishenkeä ja tulevien sukupolvien asumisedellytyksiä koskevien kysymysten suhteen kannoissa ei ole tapahtunut huomattavia muutoksia suhteessa aiempiin kyselyihin. Vastaajista selkeä enemmistö (74 %) ajattelee, että kaivosyhtiöiden tulisi rahoittaa asuntotuotantoa kunnassa, siinä missä vain noin 14 prosenttia on eri mieltä.

Yhteishengen suhteen puolelta vastaajista on sitä mieltä, että kaivostoiminta ei heikennä yhteishenkeä paikkakunnalla. Hieman yli kolmasosan (35 %) mielestä heikentää. Samaan tapaan 60 prosenttia ajattelee, että kaivostoiminta parantaa tulevien sukupolvien edellytyksiä asua alueella, kun taas lähes kolmasosan (30 %) mielestä ei paranna.

Kuva 8. Asuntotuotanto, yhteishenki ja tulevat sukupolvet.

Kaivostoiminnan koetuista sosiaalisista vaikutuksista muodostetut summamuuttajat osoittavat, että suurin osa vastaajista (58 %) pitää kaivostoiminnan vaikutusta kunnan viihtyvyyteen ja vireyteen myönteisenä. Miehet pitävät naisia useammin vaikutuksia myönteisinä (miehet 71 %, naiset 48 %), kun taas naiset katsovat miehiä useammin kaivostoiminnan olevan juuri vaikuttamatta viihtyvyyteen ja paikkakunnan vireyteen (naiset 40 %, miehet 18 %).

Toimialan tai elämäntilanteen mukaan tarkasteltuna erityisesti malminetsintä- ja kaivosalalla (72 %), rakennusalalla (89 %) ja metsätaloudessa (71 %) työskentelevät sekä eläkeläiset (71 %) pitävät kaivostoiminnan koettuja vaikutuksia viihtyvyyteen ja vireyteen myönteisinä. Poronhoitajina työskentelevät kokevat vaikutukset kielteisimpinä (38 %), tosin yhtä moni heistä myös myönteisinä. Osuuksien tulkinnassa on kuitenkin huomioitava, että poronhoitajina työskentelevien vastaajien määrä on pieni.

län mukaan tarkasteltuna erityisesti vanhimmassa ikäluokassa, 70–82-vuotiaissa, koetaan kaivostoiminnan vaikutukset myönteisinä Sodankylän viihtyisyyteen ja vireyteen (72 %). 50–59-vuotiaiden ryhmässä on suhteellisesti eniten vaikutukset kielteisinä kokevia (19 %). Nuorilla 16–29-vuotiailla korostuu muihin ikäryhmiin verrattuna näkemys, jonka mukaan kaivostoiminta ei juuri vaikuta paikkakunnan yleiseen viihtyisyyteen ja vireyteen (42 %).

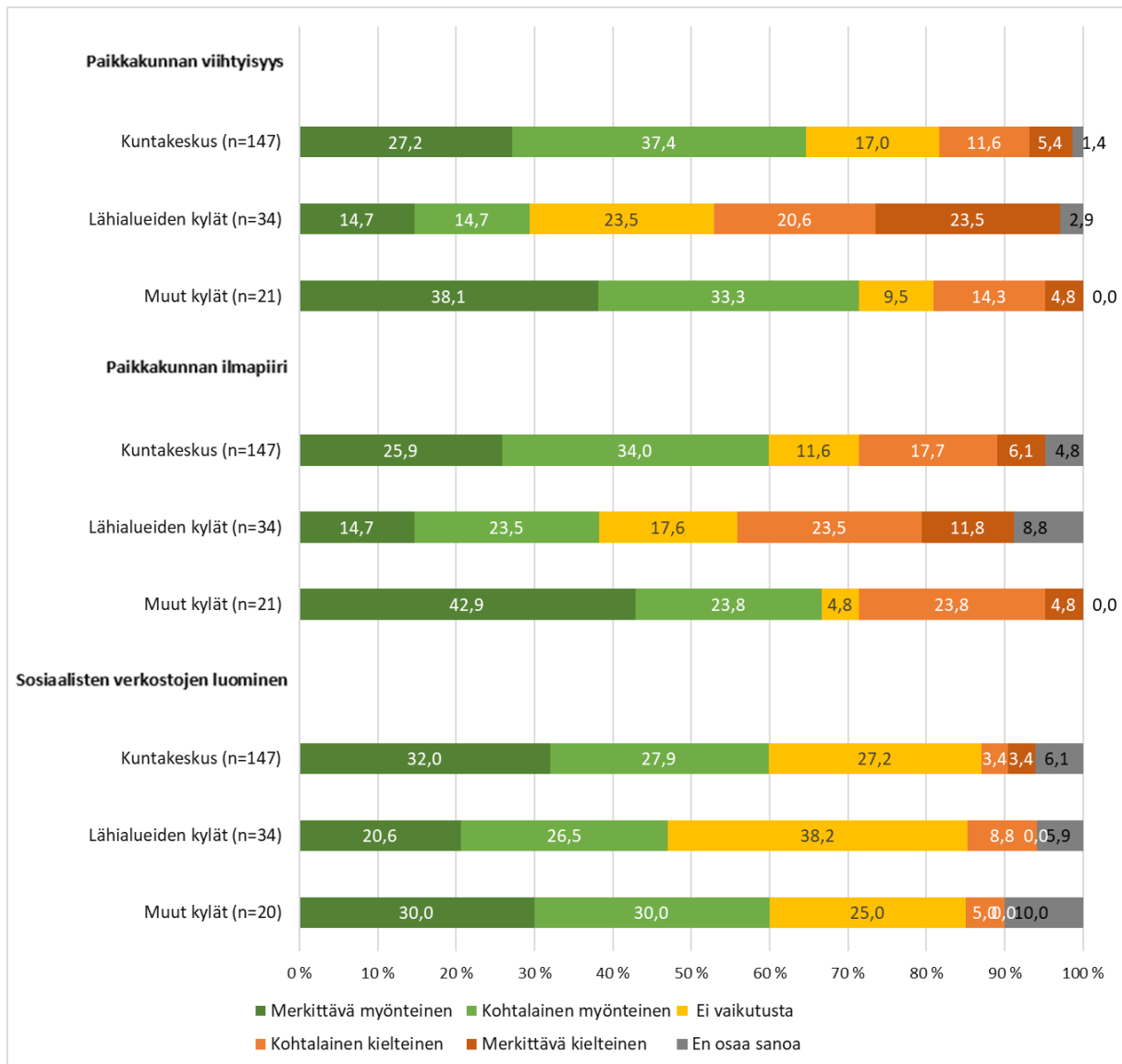
Tästä poiketen kaivostoiminnan vaikutus kunnan asumistilanteeseen koettiin myös summamuuttujien perusteella huomattavasti useammin kielteiseksi (62 % kaikista vastaajista). Noin neljäsosa (26 %) vastaajista koki, ettei kaivostoiminta juurikaan vaikuta asumistilanteeseen ja myönteiseksi vaikutuksen koki vain 13 prosenttia vastaajista. Miesten kokemus kaivostoiminnan asumisvaikutuksista on naisia hieman myönteisempi (naiset 9 %, miehet 17 %). Naisista 71 % koki vaikutuksen kielteiseksi ja miehistä vastaavasti 52 %. Miehistä noin kolmannes (32 %) katsoi vaikutuksen olevan neutraali, naisista samoin koki noin viidesosa (19 %).

Toimialan ja elämäntilanteen mukaan tarkasteltuna vähintään puolet kaikista muista paitsi rakennusallalla, maataloudessa ja metsätaloudessa työskentelevistä sekä eläkeläisistä näki kaivostoiminnan vaikutuksen Sodankylän asunto- ja tonttitilanteeseen kielteisenä. län mukaan tarkasteltuna erityisesti vastaajien nuoremmissa ikäryhmissä nähdään kaivostoiminnan vaikutukset asumistilanteeseen kielteisinä (82 % 16–29-vuotiaista ja 71 % 30–39-vuotiaista). Vastaavasti iäkkäimmistä 70–82-vuotiaista vastaajista näin kokee vain alle neljännes (24 %).

Alueellisten erojen tunnistamiseksi kaivostoiminnan vaikutukset viihtyvyyteen ja palveluihin tarkasteltiin edellisen kyselyn tapaan myös alueittain. Kuten vuonna 2023, kuntakeskuksessa ja muissa kylissä asuvat vastaajat arvioivat kaivostoiminnan vaikutuksia myönteisimmin, lähikylissä asuvat kielteisimmin.

Kuntakeskuksessa ja muissa kylissä asuvat vastaajat arvioivat kaivostoiminnan vaikutuksen paikkakunnan viihtyisyyteen myönteisemmin kuin vuoden 2023 kyselyssä. Kaivoshankkeiden lähikylissä vaikutus viihtyisyyteen arvioitiin taas huomattavasti kielteisemmin. Kielteisen arvion antoi 44 prosenttia kaivoshankkeiden lähikylissä asuvista vastaajista, kun vuonna 2023 kielteisen arvion antaneiden osuus oli 35 prosenttia.

Paikkakunnan ilmapiirin suhteen vaikutukset arvioitiin myönteisemmin kuntakeskuksessa ja muissa kylissä kuin vuonna 2023. Vastaavasti arviot olivat hieman kielteisempiä lähikylissä verrattuna aiempaan kyselyyn. Vaikutus sosiaalisten verkostojen luomiseen arvioitiin hieman myönteisemmin kullakin alueella verrattuna aiempaan kyselyyn.

Kuva 9. Vaikutukset viihtyisyyteen, ilmapiiriin ja sosiaalisten verkostojen luomiseen.

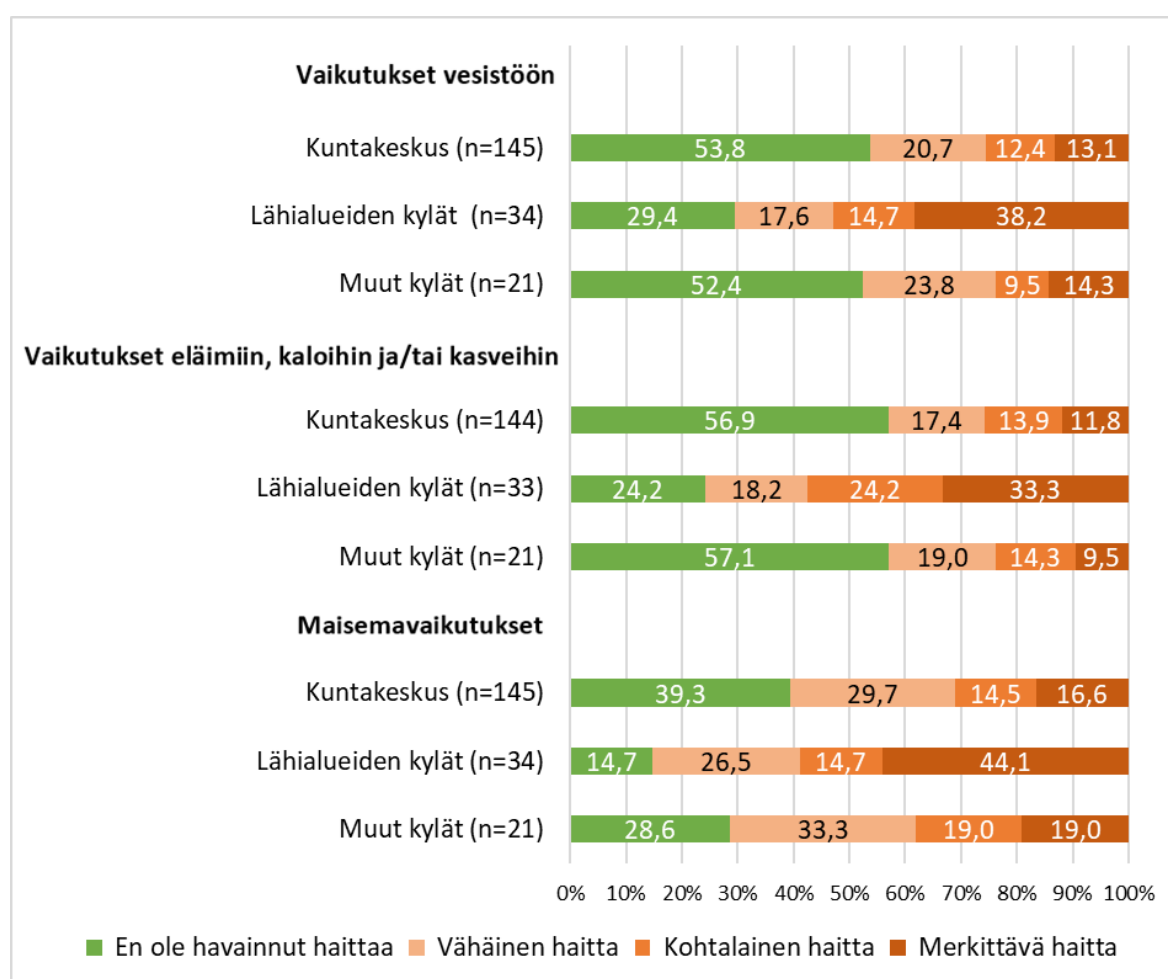
4.2 Ympäristövaikutukset

Kaivoksilla, kuten ihmistoiminnalla yleensäkin, on ajan saatossa kertyviä, niin sanottuja kumulatiivisia vaikutuksia ympäristöön (ks. esim. Franks ym. 2010). Tällaisia vaikutuksia on havaittu erityisesti kaivoshankkeiden, toiminnassa olevan Kevitsan kaivoksen ja suunnitteilla olevien Ikkarin ja Sakatin hankkeiden, lähikylissä (Jeesiö, Kelujärvi, Kersilö, Moskuvaara, Petkula, Puolakkavaara, Rajala, Sattanen, Siurunmaa), joissa haittaa havainneiden osuudet ovat monen tekijän osalta suurempia kuin aiempien vuosien kyselyissä. Tuloksia tarkasteltaessa on huomioitava, että näistä kylistä vastauksia saatiin varsin vähän (n=34).

Vesistöön, eläimiin, kaloihin, kasveihin ja maisemaan kohdistuvia haittoja havainneiden osuus lähikylissä on huomattavasti suurempi kuin yhdessäkään aikaisemmassa kyselyssä. Lähikylissä 71 prosenttia on havainnut vesistöhaittoja, josta 38 prosenttia on havainnut merkittävää haittaa. Haittaa havainneiden osuus on 18 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuoden 2023 kyselyssä, jolloin haittaa oli havainnut 53 prosenttia vastaajista. Kuntakeskuksen ja muiden kylien osalta haittaa havainneiden osuudet olivat pienemmät kuin vuoden 2023 kyselyssä.

Lähikylissä 76 prosenttia on havainnut haittaa eläimiin, kaloihin ja/tai kasveihin, josta 33 prosenttia on havainnut merkittävää haittaa. Maisemahaittaa on havainnut 85 prosenttia vastaajista, josta 44 prosenttia on havainnut merkittävää haittaa.

Kuntakeskuksessa ja muissa kylissä asuvien osalta luvut ovat huomattavasti pienemmät. Muissa kylissä vesistöön, eläimiin, kaloihin ja kasveihin kohdistuvia haittaa havainneiden määrä on taas laskenut verrattuna aiempiin kyselyihin.

Kuva 10. Vaikutukset luonnonympäristölle.

Pöly-, melu-, tärinä- ja hajuhaittaa lähikylissä havainneiden osuuksissa ei ole suurta eroa verrattuna aikaisempiin kyselyvuosiin. Enemmistö vastaajista on havainnut haittaa pölyn (62 %) ja melun (56 %) osalta. Huomattava osa lähikylien vastaajista on havainnut myös tärinähaittaa (41 %) ja hajuhaittaa (38 %). Sen sijaan lähikylissä valaistushaittaa havainneiden määrä on

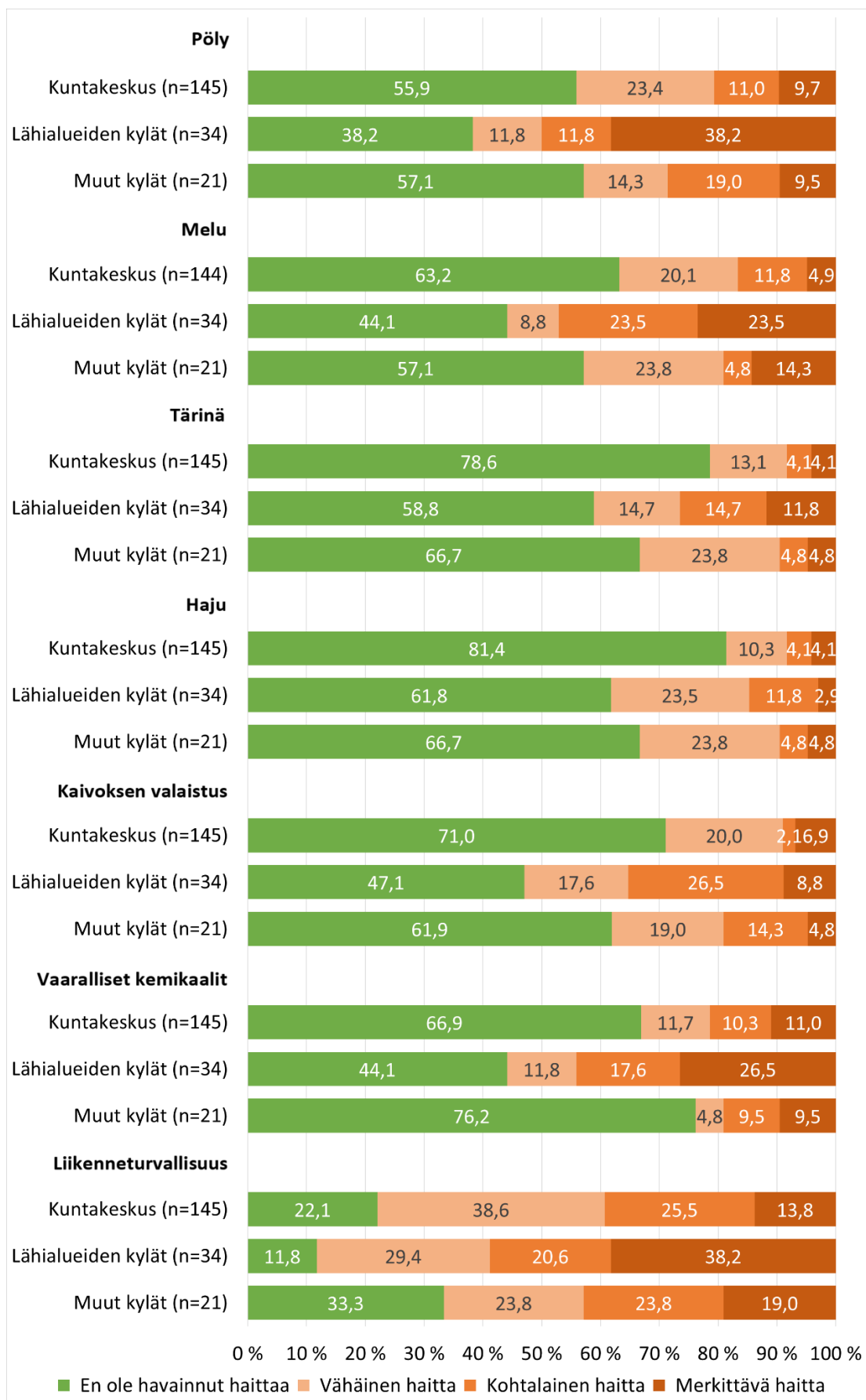
kasvanut kyselystä toiseen. Vuoden 2018 kyselyssä valaistushaittaa oli havainnut 25 prosenttia lähikylien vastaajista, nyt valaistuksen näki haitallisena 53 prosenttia lähikylien vastaajista.

"Valosaaste esimerkiksi purkuputken pumppaamalla häiritsee pumppaamon rannan tulipaikalla liikumista, kun sivuttainen valo pimittää maanpinnan maaston muodot. Tämä häiritsee laajemmalla alueella myös revontulien tai taivaan havainnointia" (Onko kaivostoiminnalla ollut vaikutusta toimialallesi tai elinkeinollesi, V52)

Vastaavasti myös vaarallisista kemikaaleista haittaa kokeneiden määrä on kasvanut lähikyliissä. Vuonna 2018 haittaa vaarallisista kemikaaleista havaitsi 33 prosenttia lähikylien vastaajista, nyt osuus on 56 prosenttia.

Muiden kylien ja kuntakeskuksen osalta haittaa havainneiden osuudet ovat lähellä aikaisempia vuosia ja osin hieman pienempiä. Pölyhaittaa havainneiden osuudet ovat muissa kylissä ja kuntakeskuksessa pienemmät kuin vuonna 2023. Sen sijaan melu-, värinä- ja hajuhaittaa havainneiden osuudet ovat pitkälti samankaltaisia kuin aikaisempina vuosina. Kuntakeskuksen osalta hajuhaittaa havainneiden osuus on lähellä vuoden 2021 tulosta, siinä missä vuosina 2018 ja 2023 osuus oli huomattavasti isompi. Muissa kylissä vaarallisista kemikaaleista haittaa havainneiden osuus on laskenut alhaisimpaan osuuteensa kautta kyselyhistorian, nyt noin neljännes (24 %) on havainnut haittaa vaarallisista kemikaaleista muissa kylissä

Liikenneturvallisuuden osalta haittaa on havainnut suuri osa vastaajista, eniten lähikyliissä (88 %). Myös suurin osa kuntakeskuksen vastaajista (78 %) ja muiden kylien vastaajista (67 %) on havainnut liikenneturvallisuuteen liittyvää haittaa. Osuudet ovat pysyneet lähellä samaa verrattuna aiempiin kyselyvuosiin erityisesti lähikyliissä ja kuntakeskuksessa. Haittaa havainneiden määrä on laskenut erityisesti muissa kylissä.

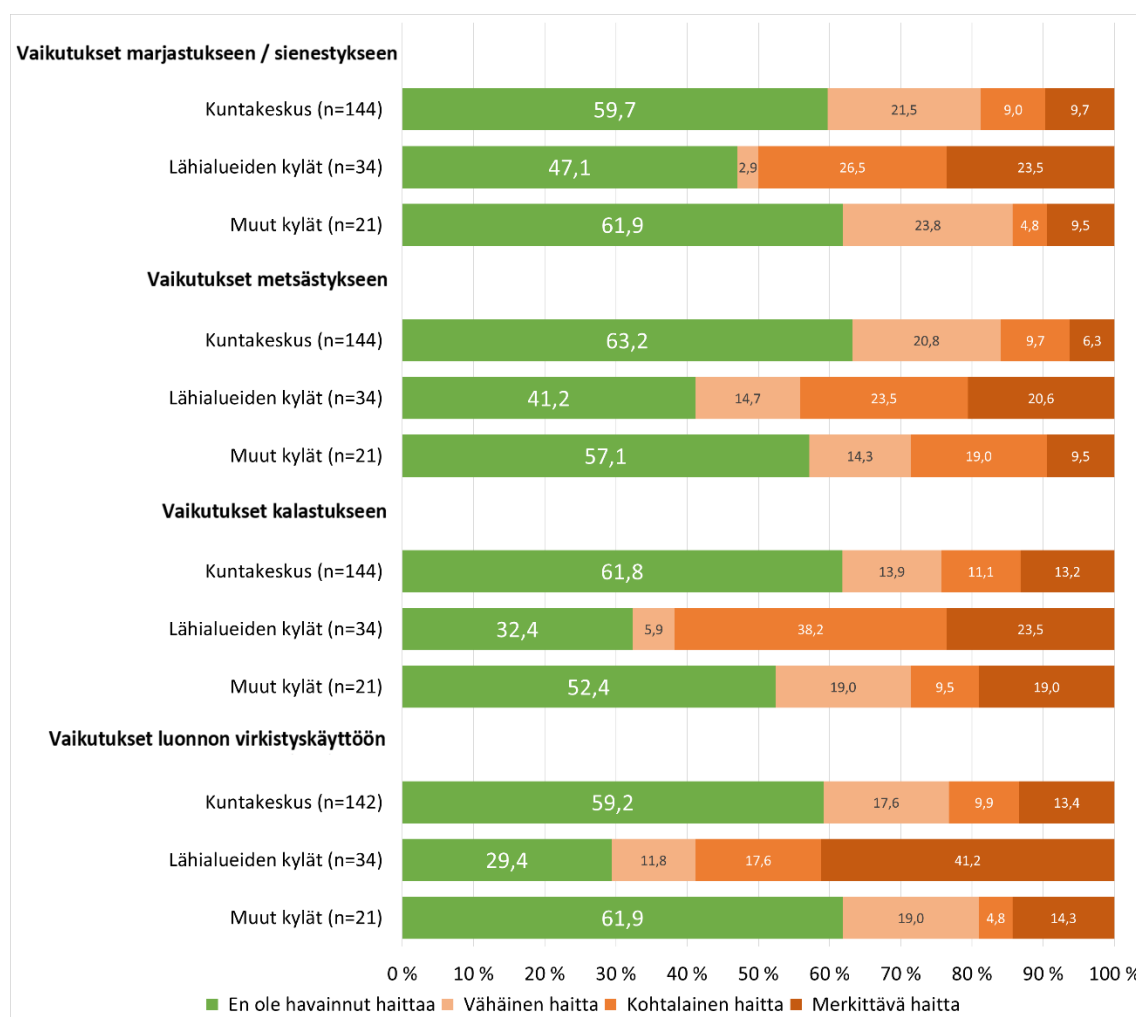

Kuva 11. Kaivosten toimintaan liittyvät vaikutukset.

Haittavaikutuksia marjastukseen ja sienestykseen on havainnut hieman yli puolet (53 %) lähikyläisten vastaajista, 40 prosenttia kuntakeskuksen vastaajista ja 38 prosenttia muiden kylien vastaajista. Osuudet noudattelevat aiempien kyselyjen tuloksia eli tältä osin haittaa ei ole koettu aiempaa enemmän.

Metsästykseseen, kalastukseen ja luonnon virkistyskäyttöön kohdistuvaa haittaa havainneiden osuudet ovat kasvaneet lähikylissä. Haittavaikutuksia metsästykseseen on havainnut 59 prosenttia lähikylissä asuvista ja haittaa havainneiden osuus on kasvanut 9 prosenttiyksikköä vuodesta 2023. Haittaa kalastuksen osalta on havainnut 68 prosenttia lähikylissä asuvista, osuuden ollessa 23 prosenttiyksikköä suurempi vuoteen 2023 verrattuna. Myös haittaa luonnon virkistyskäyttöön havainneiden osuus (71 %) on kasvanut lähikylissä huomattavasti, 16 prosenttiyksikköä.

Muissa kylissä metsästyshaittaa havainneiden (43 %) osuudessa on laskua ja kuntakeskuksen osuus (37 %) on pysynyt kutakuinkin samana suhteessa aiempiin kyselyihin. Kalastushaittaa on havainnut vajaa puolet (48 %) muissa kylissä asuvista ja 38 prosenttia kuntakeskuksessa asuvista. Haittaa luonnon virkistyskäyttöön osalta on taas havainnut 41 prosenttia kuntakeskuksessa asuvista ja 38 prosenttia muissa kylissä asuvista, joissa haittaa havainneiden osuus on laskenut 13 prosenttiyksikköä vuodesta 2023.

Kuva 12. Vaikutukset luonnon hyöty- ja virkistyskäytölle.

Kaivostoiminnan koetuista ympäristövaikutuksista tehdyn summamuuttujan perusteella suurin osa vastaajista (69 %) on sitä mieltä, että kaivostoiminnalla ei ole tai on vain vähän vaikutuksia ympäristöön. Noin kolmannes (31 %) kokee havainneensa kaivostoiminnan aiheuttamia kohtalaisia tai merkittäviä ympäristöhaittavaikutuksia.

Naiset pitävät kaivostoiminnan ympäristövaikutuksia miehiä useammin haitallisina. Noin kolmannes (34 %) naisista ja noin viidennes (22 %) miehistä on havainnut kohtalaista tai merkittävää haittaa ympäristölle. Eniten kielteisiä ympäristövaikutuksia ovat havainneet kasvatus- ja opetusalailla (65 %), maataloudessa (67 %) ja poronhoitoalalla (63 %) työskentelevät. Nuorin, 16–29-vuotiaiden ikäryhmä on havainnut vähiten kaivostoiminnan haitallisia ympäristövaikutuksia (79 % vastaajista). Eniten ympäristöhaittoja havainnut ryhmä oli 50–69-vuotiaat, joista noin 36–38 prosenttia on havainnut kohtalaisia tai merkittäviä kaivostoiminnan ympäristöhaittavaikutuksia.

Kaivostoiminnan sosiaaliset vaikutukset ja ympäristövaikutukset heijastuvat siihen, millaisena Sodankylä nähdään yleisesti. Positiiviset vaikutukset talouteen voivat vahvistaa positiivista mielikuvaa kunnasta. Samalla ympäristön tila vaikuttaa keskeisesti siihen, millaisena paikkana Sodankylä koetaan. Esimerkiksi monissa avovastauksissa korostetaan luonnon tärkeyttä, mikä korostaa luonnon merkitystä osana kunnan ja kunnan asukkaiden identiteettiä. Kaivostoiminnan haitat ja hyödyt eivät kuitenkaan jakaudu oikeudenmukaisesti kielteisimpien vaikutusten korostuessa kaivoshankkeiden lähikylissä. Tämän vuoksi näihin kyliin on tarpeen kiinnittää erityistä huomioita kaivostoiminnan koetuista vaikutuksista puhuttaessa.

5 Kaivostoiminnan sosiaalinen toimilupa Sodankylässä

Niin sanottu sosiaalinen toimilupa tarkoittaa hankkeen hyväksyttävyyttä paikallisesti ja yleisemmin esimerkiksi kansallisesti. Tieteellinen kirjallisuus korostaa erityisesti paikallista hyväksyttävyyttä, sillä esimerkiksi kaivoshankkeiden lähialueiden ihmiset ovat niitä, joihin hankkeet pitkälti vaikuttavat. Sosiaalisen toimiluvan kannalta merkityksellistä on hanketta hallinnoivan yhtiön toimintatapa, mutta hankkeen hyväksyntään vaikuttaa myös se, kokevatko ihmiset lainsäädännön ja viranomaistoiminnan olevan riittävää turvaamaan esimerkiksi ympäristön tilan. Samoin hankkeen hyväksyntään vaikuttaa myös paikallinen konteksti eli esimerkiksi alueen väestö- ja työllisyysrakenne, ihmisten arvomaailma ja poliittiset mielipiteet tai kokemukset aiemmista kaivoshankkeista. Sosiaalinen toimilupa on kyllä/ei -asenne hankkeeseen ja se voi muuttua nopeastikin esimerkiksi julkisen, kriittisen keskustelun myötä (ks. esim. Mononen & Suopajarvi 2016).

Tässä luvussa tarkastellaan kaivostoiminnan hyväksyttävyyttä sosiaalisen toimiluvan kannalta. Ensimmäinen alaluku käsittelee vastaajien näkemyksiä kaivostoiminnasta paikkakunnalla. Toinen alaluku tuo esille kannat viranomaisvalvonnasta ja mahdollisuuksista osallistua päätöksentekoon. Kolmannessa alaluvussa käydään läpi vastaajien mielipiteet Kevitsan kaivoksesta sekä Ikkarin ja Sakatin hankkeista.

5.1 Kaivostoiminnan hyväksyttävyyys

Lähes kolme neljäsosaa (73 %) vastaajista pitää kaivostoimintaa paikkakunnalla hyväksyttävänä. Noin neljännes vastaajista ei hyväksy kaivostoimintaa paikkakunnalla ja jyrkästi sitä vastustavia oli 10 prosenttia. Hyväksyjien osuus on suurin piirtein sama kuin vuoden 2023 kyselyssä, mutta vähemmän kuin vuosina 2016–2021, jolloin hyväksyjien osuus on vaihdellut 80 prosentin molemmin puolin.

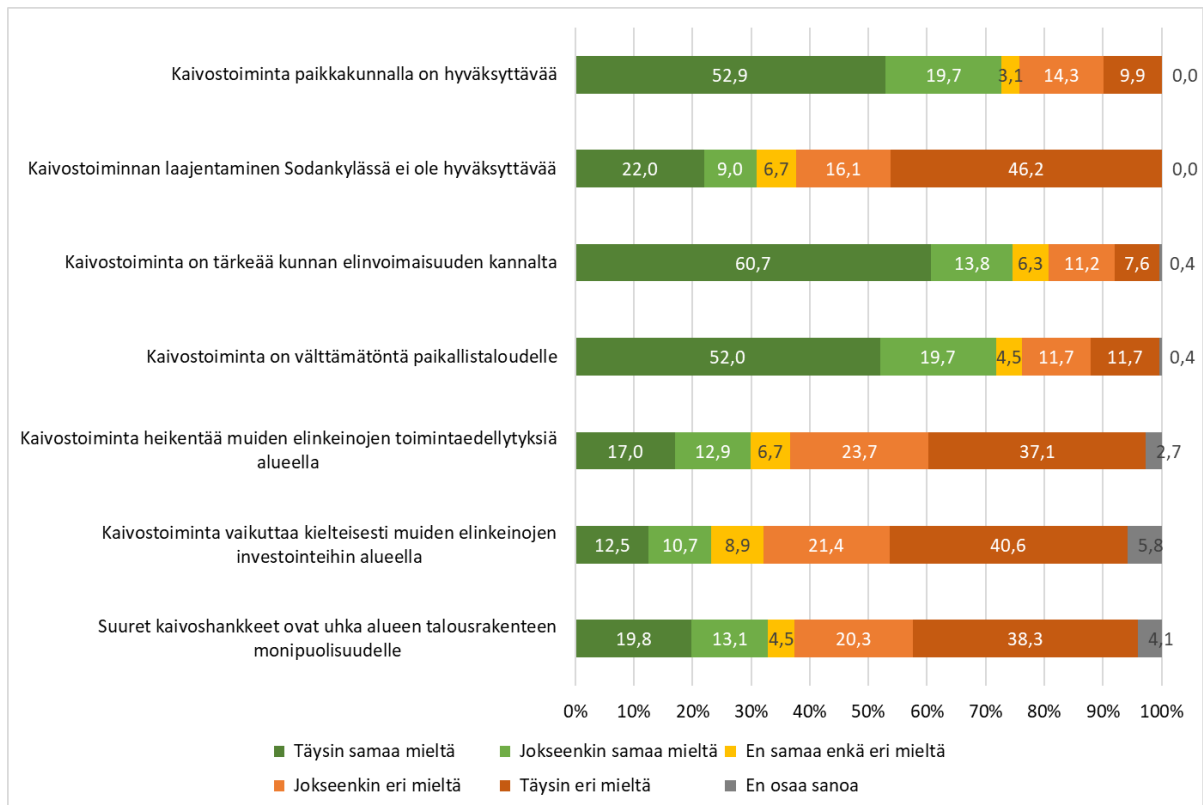
Muiden kaivostoiminnan hyväksyttävyyttä koskevien kysymysten suhteen näkemyksissä ei ole tapahtunut huomattavaa muutosta aikaisempiin vuosiin verrattuna. Selvä enemmistö (75 %) pitää kaivostoimintaa tärkeänä kunnan elinvoimaisuuden kannalta ja välttämättömänä paikallistaloudelle (72 %). Muut kysymykset jakoivat enemmän mielipiteitä, mutta kussakin kysymyksessä enemmistön muodosti kuitenkin noin 60 prosenttia vastaajista.

Enemmistön mielestä kaivostoiminnan laajentaminen on hyväksyttävää. Kysyttäessä taas kaivostoiminnan vaikutuksista muiden elinkeinojen toimintaedellytyksiin, enemmistön mielestä kaivostoiminta ei heikennä muiden elinkeinojen toimintaedellytyksiä alueella. Vastaavasti enemmistö ajattelee, että kaivostoiminta ei vaikuta kielteisesti muiden elinkeinojen investointeihin alueella. Enemmistö ei pidä myöskään suuria kaivoshankkeita uhkana alueen talousrakenteen monipuolisuudelle. Vaikutukset eri toimialoille ja elinkeinoille tulivat esiin myös kyselyn avovastauksissa. Vaikutukset nähtiin positiivisena erityisesti talouden, elinvoiman ja työllisyyden kannalta.

”Ihmisiä enemmän ja se piristää koko kylää.” (Onko kaivostoiminnalla ollut vaikutusta toimialallesi tai elinkeinollesi, V189)

Kielteisinä vaikutukset nähtiin edellisten kyselyiden tavoin erityisesti poronhoidon ja matkailun kannalta. Monet vastaajat toivat esiin kielteisiä vaikutuksia poronhoidolle:

”Harjoittamallemme poronhoidolle siitä koituu ylimääräistä harmia ja kaivos pirstoo laitumia lisääntyneen infran ja liikenteen aiheuttaman häiriön takia.” (Onko kaivostoiminnalla ollut vaikutusta toimialallesi tai elinkeinollesi, V125)

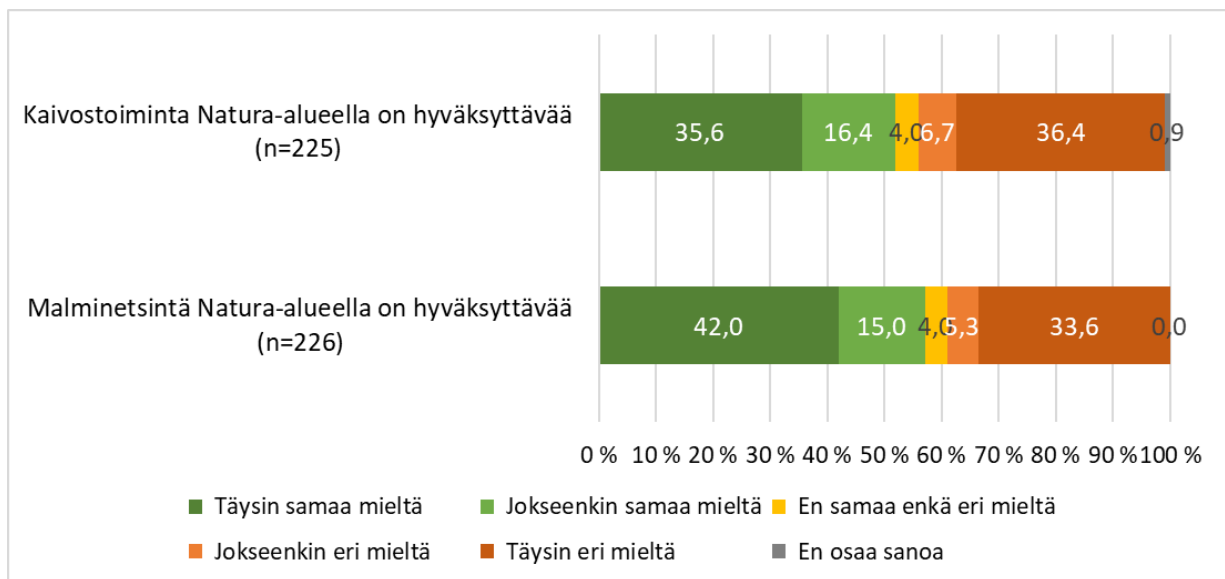
Kuva 13. Kaivostoiminnan hyväksyttävyyden Sodankylässä (n=222–224).

Malminetsintä ja kaivostoiminta Natura-alueella ovat olleet vuoden 2025 aikana laajasti mediassa esillä Sakatin kaivoshankkeen vuoksi. Hanke nostettiin Euroopan komissiossa tärkeimpien raaka-ainehankkeiden listalle maaliskuussa (Euroopan komissio 2025). Hanke sijoittuu osin Viiankaavan suoalueen alle, joka kuuluu Euroopan unionin Natura 2000 -verkostoon. EU pyrkii Natura 2000 -verkoston avulla pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden kadon alueellaan (Ympäristöministeriö 2025). Näin ollen Natura-suojelusta poikkeaminen ja kaivoshankkeen toteuttaminen edellyttää Suomen valtioneuvoston päätöstä (YLE 25.3.2025).

Vastaajista hieman yli puolet (52 %) on sitä mieltä, että kaivostoiminta Natura-alueella on hyväksyttävää. Alle puolet (43 %) on sitä mieltä, että ei ole. Malminetsinnän osalta hieman suurempi osa (57 %) on sitä mieltä, että malminetsintä Natura-alueella on hyväksyttävää. Eri mieltä väitteen kanssa on 39 prosenttia vastaajista. Kannoissa ei ole tapahtunut huomattavaa muutosta verrattuna aiempiin kyselyihin. Vastaajille annettiin kysymyksen ohien mahdollisuus täydentää vastauksiaan ja tällaisia avovastauksia kertyi yhteensä 55 kappaletta puolesta ja vastaan:

”Kaivos on hyväksyttävää, jos siitä ei synny merkittäviä haittoja ympäristölle eikä poroelinkeinoille.” (Kaivostoiminta Natura-alueella, V207)

”Natura-alueet ovat perustettu juuri sitä varten, ettei sinne tulisi kaivostoimintaa” (Kaivostoiminta Natura-alueella, V4)

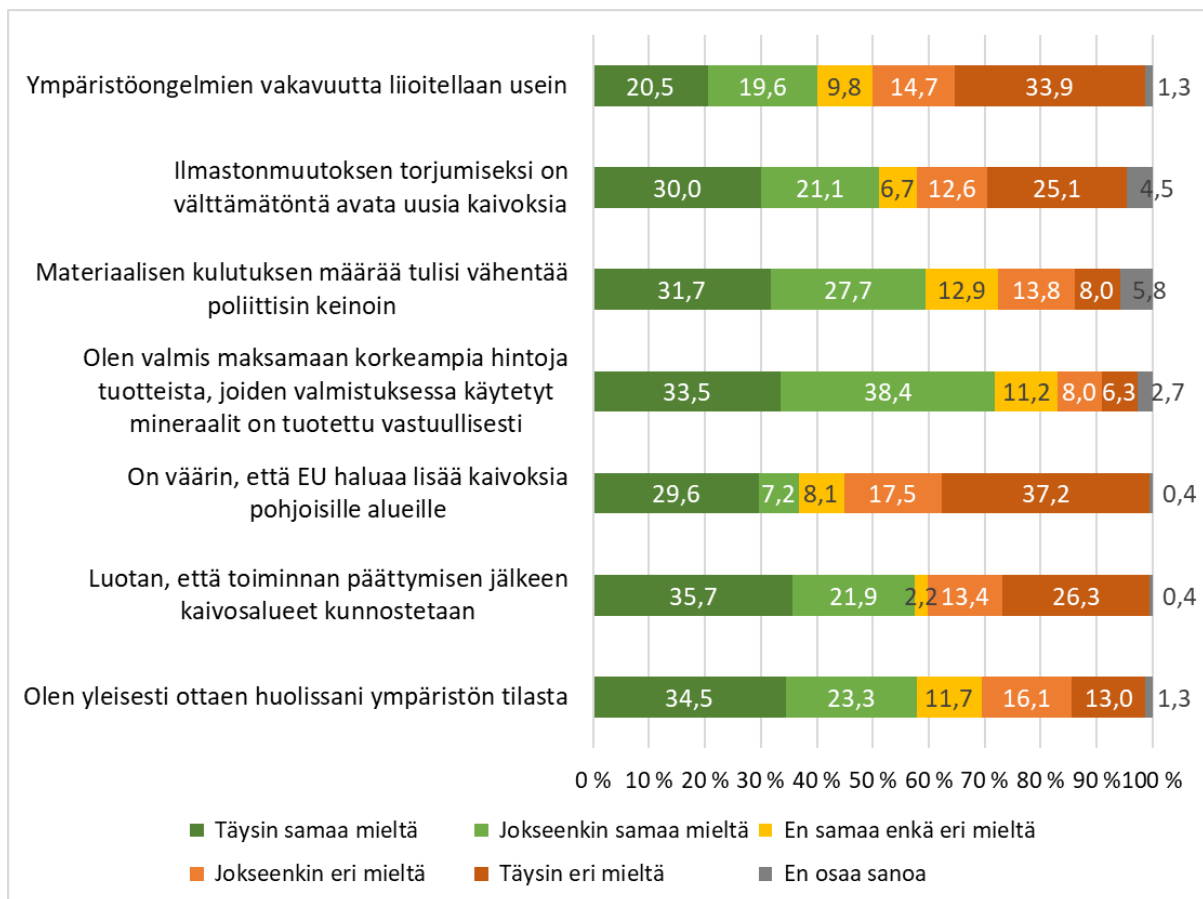
Kuva 14. Kaivannaisalan toiminta Natura-alueella.

Vastaajien enemmistö (58 %) on yleisesti ottaen huolissaan ympäristön tilasta ja lähes puolet (49 %) vastaajista ajattelee, että ympäristöongelmien vakavuutta ei liioitella. Vastaavasti hieman yli puolet (51 %) on sitä mieltä, että ilmastonmuutoksen torjumiseksi on välttämätöntä avata uusia kaivoksia. Näiden kysymysten suhteen mielipiteissä ei ole tapahtunut huomattavaa muutosta vuoden 2023 kyselyyn verrattuna.

Ylikulutuksen suhteen vastaajat ovat entistä kriittisempiä. Niiden vastaajien osuus, jotka ajattelevat, että materiaalisen ylikulutuksen määrää pitäisi vähentää poliittisin keinoin on noussut 13 prosenttiyksikköä vuoteen 2023 verrattuna. Eri mieltä olleiden osuus on puolestaan kahdeksan prosenttiyksikköä pienempi kuin vuonna 2023. Myös entistä suurempi osuus vastaajista (72 %) on valmis maksamaan korkeampia hintoja tuotteista, joiden valmistuksessa käytetyt mineraalit on tuotettu vastuullisesti. Osuus on 12 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuoden 2023 kyselyssä. Eri mieltä olevien osuus on taas kuusi prosenttiyksikköä pienempi.

Edellisten kyselyiden tapaan enemmistö vastaajista (55 %) on sitä mieltä, että ei ole väärin, että EU haluaa lisää kaivoksia pohjoisille alueille. Tästä huolimatta toista mieltä olevien määrä on kasvanut vuoden 2021 kyselystä lähtien. Nyt 37 prosenttia vastaajista ajattelee, että EU:n tavoite lisätä kaivostoimintaa pohjoisessa on väärin.

Luottamus siihen, että toiminnan päättymisen jälkeen kaivosalue kunnostetaan, on kasvanut puolestaan vuoden 2018 kyselystä lähtien. Tuolloin samaa mieltä väitteen kanssa oli 46 prosenttia vastaajista, nyt samaa mieltä on 58 prosenttia vastaajista.

Kuva 15. Ympäristöongelmat ja vastuullisuus (n=223–224).

5.2 Viranomaisvalvonta ja osallistuminen päätöksentekoon

Viranomaisten tiedottamisen selkeys lupamenettelyiden ja valvonnan suhteen arvioitiin vuonna 2023 heikoksi. Tällä kertaa arviot ovat jopa 20 prosenttiyksikköä korkeampia verrattuna vuoteen 2023. Vastaajista 56 prosenttia oli sitä mieltä, että tiedottaminen on selkeää. Vastaajat ilmoittivat saaneensa tietoa malminetsinnästä ja kaivoshankkeista pääosin perinteisestä ja sosiaalisesta mediasta. Vain yksi vastaaja ilmoitti, että ei ole saanut tietoa malminetsinnästä ja kaivoshankkeista. Tyytyväisyys tiedottamisen suhteen on korkeampi myös sen riittävyyden suhteen. Yli puolet vastaajista (53 %) oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että viranomaiset tiedottavat lupamenettelyistä ja valvonnasta riittävästi.

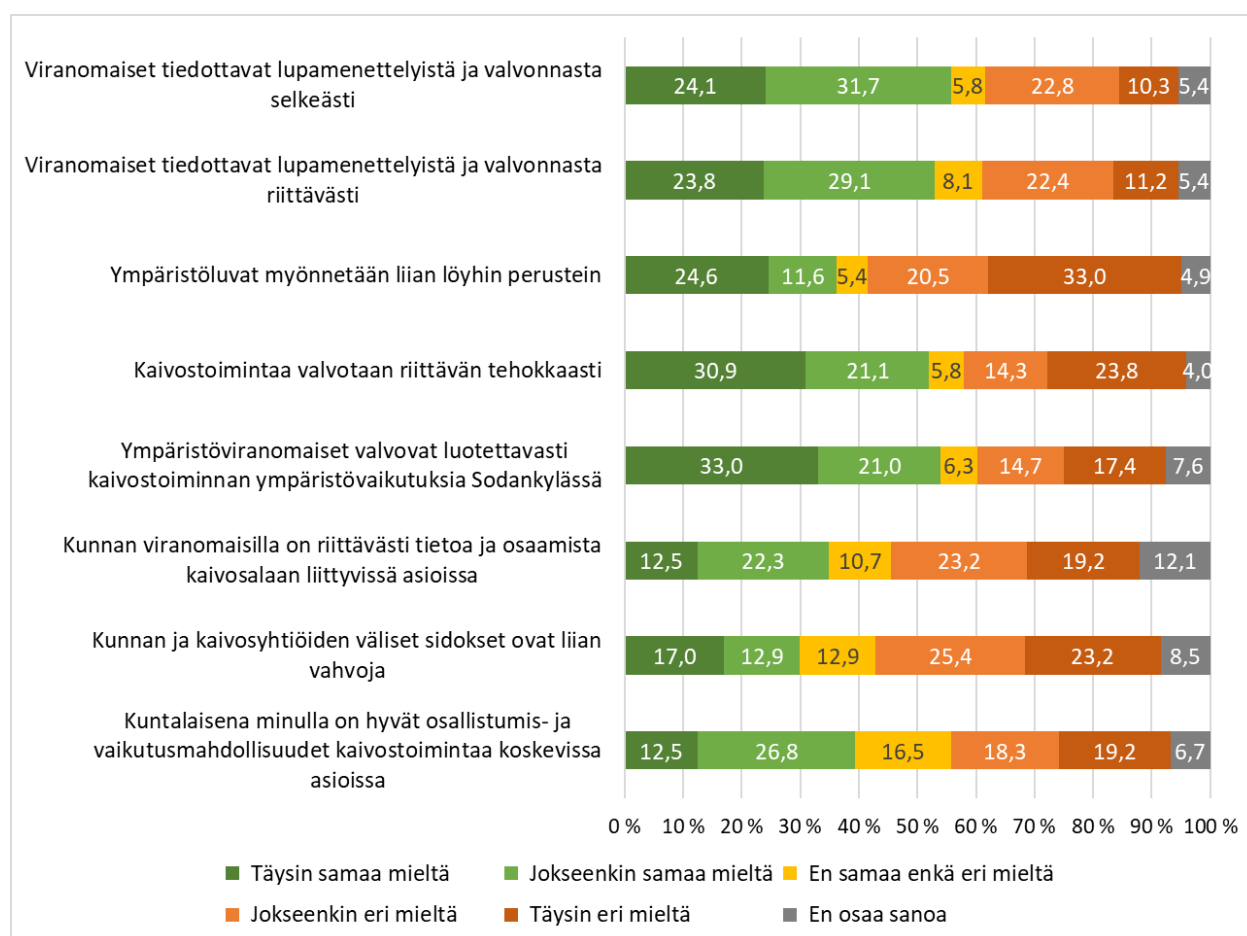
Entistä pienempi osa vastaajista on sitä mieltä, että ympäristöluvut myönnetään liian löyhin perustein. Suurin osa vastaajista (54 %) on eri mieltä väitteen kanssa ja tätä mieltä olevien osuus on kasvanut kyselystä toiseen. Kaivostoiminnan valvontaan ja valvonnan luotettavuuteen ollaan taas aiempaa tyytyväisempiä. Yli puolet (52 %) on sitä mieltä, että kaivostoimintaa valvotaan riittävän tehokkaasti. Samaan tapaan yli puolet (54 %) oli sitä mieltä, että ympäristöviranomaiset valvovat luotettavasti kaivostoiminnan ympäristövaikutuksia

Sodankylässä. Molemmissa kysymyksissä samaa mieltä olevien osuus on kymmenen prosenttia suurempi verrattuna vuoteen 2023.

Kunnan viranomaisten tiedon ja osaamisen suhteen kaivosalaan liittyvissä asioissa mielipiteet jakautuvat. Alle puolet vastaajista (42 %) ajattelee, että viranomaisilla ei ole riittävästi tietoa ja osaamista siinä missä noin kolmasosan (35 %) mielestä on. Samaa mieltä olevien osuus on kymmenen prosenttiyksikköä suurempi ja eri mieltä olevien osuus kymmenen prosenttiyksikköä pienempi kuin vuonna 2023.

Mielipiteet sen suhteen, ovatko kunnan ja kaivosyhtiöiden väliset sidokset liian vahvoja, ovat polarisoituneet. Sekä samaa että eri mieltä olevien osuus on suurempi kuin aiempina vuosina. Lähes puolet vastaajista (49 %) on sitä mieltä, että sidokset eivät ole liian vahvoja, kun taas lähes kolmasosan (30 %) mielestä ne ovat.

Vastaajien tyytyväisyys osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin on vahvempaa kuin vuoden 2023 kyselyssä, mutta mielipiteet jakautuvat vahvasti. Lähes 40 prosenttia (39 %) koki osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiensa olevan hyvät ja lähes vastaava määrä (38 %) koki toisin. Vaikutusmahdollisuuksiensa hyväksi kokeneiden osuus on 12 prosenttiyksikköä suurempi kuin aiempina vuosina, siinä missä vaikutusmahdollisuuksiensa huonoksi kokeneiden osuus on kahdeksan prosenttiyksikköä pienempi verrattuna aiempiin vuosiin.

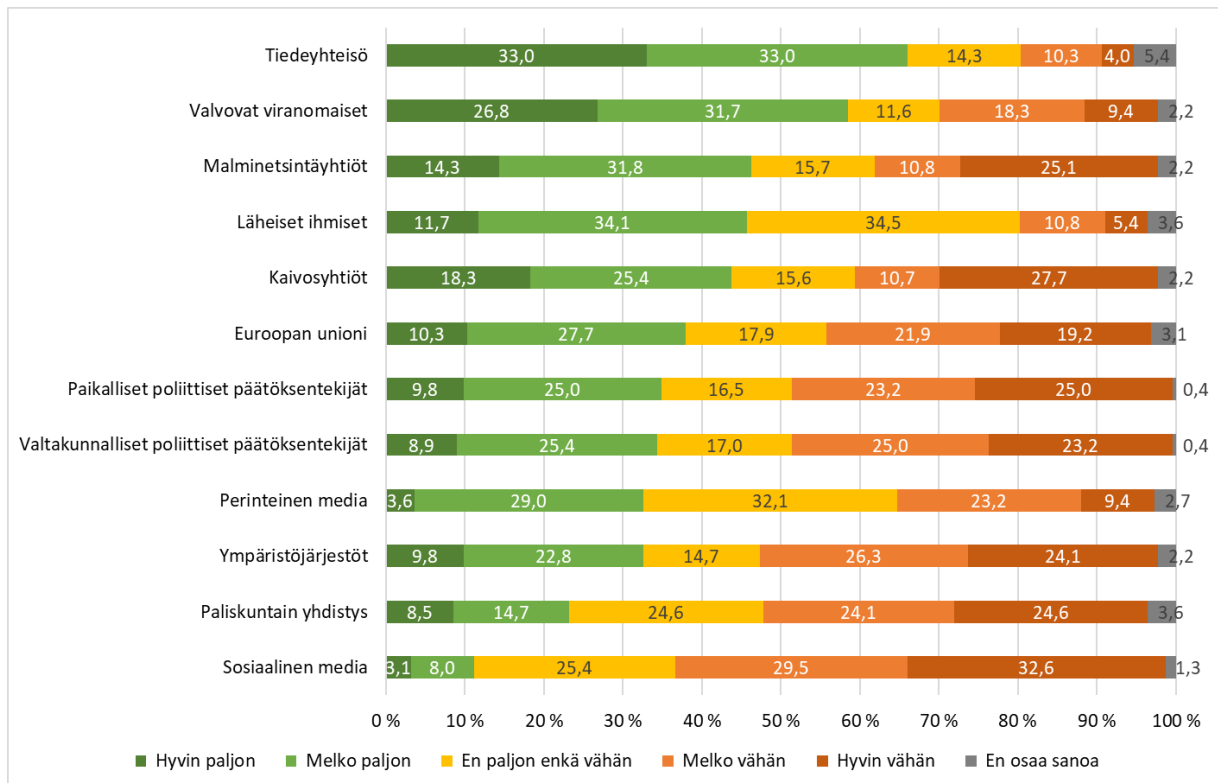
Kuva 16. Viranomaisvalvonta ja päätöksenteko (n=223–224).

Osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien suhteen naiset kokevat mahdollisuutensa heikommiksi kuin miehet. Naisista alle kolmasosa (29 %) kokee ne hyväksi siinä missä miehillä vastaava osuus on yli puolet (51 %). Ikäryhmittäin erityisesti 50–59-vuotiaat kokevat osallistumis- ja vaikutusmahdollisuutensa heikoiksi (41 %). Sen sijaan 70–82-vuotiaissa on suhteellisesti eniten (50 %) vastaajia, jotka kokevat mahdollisuutensa hyväksi.

Toimialoittain tarkasteltuna erityisesti kasvatus- ja opetuslalla (65 %), informaatioalalla (75 %), maataloudessa (67 %), poronhoitoalalla (63 %), hyvinvointipalveluissa (60 %) ja matkailualalla (83 %) osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet koetaan heikoiksi. Malmineistä- ja kaivosalalla työskentelevät ovat ainoa ryhmä, jossa selvästi korostuu hyväksi koetut osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet kaivostoimintaa koskevissa asioissa. Alalla työskentelevistä 60 prosenttia kokee vaikutusmahdollisuutensa hyväksi.

Luottamuksen osalta eniten luotetaan tiedeyhteisöön, valvoviin viranomaisiin, yhtiöihin ja läheisiin ihmisiin. Vähiten luotetaan taas sosiaaliseen mediaan, paliskuntain yhdistykseen ja ympäristöjärjestöihin. Luottamusta mitattiin ensimmäisen kerran vuoden 2023 kyselyssä. Verrattuna tähän kyselyyn, luottamus on vahvempi erityisesti päätöksentekijöitä, Euroopan unionia ja valvovia viranomaisia kohtaan. Voimakkain muutos on tapahtunut EU:n suhteen. EU:hun luottaa vastaajista hyvin paljon tai melko paljon 38 prosenttia vastaajista, joka on 14 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2023.

Suurin muutos epäluottamuksen suhteen on tapahtunut ympäristöjärjestöjä kohtaan, johon puolet vastaajista ilmoitti luottavansa hyvin vähän tai melko vähän. Osuus on kuusi prosenttiyksikköä suurempi kuin vuoden 2023 kyselyssä. Epäluottamusta ympäristöjärjestöihin selittää vastaajajoukko, jossa lähes kolmasosa työskenteli malminetsintä- ja kaivosalalla. Lisäksi ympäristöjärjestöt tuovat kaivosten haittavaikutukset esiin ja esimerkiksi valittavat lupaprosesseissa, joka voidaan tulkita kaivoshankkeiden jarruksi. Kuten vuoden 2023 kyselyssä, kaivostoiminnan hyväksyjät suhtautuivat yleisesti luottavaisemmin eri toimijoihin verrattuna kaivostoiminnan vastustajiin.

Kuva 17. Luottamus eri toimijoihin kaivannaisalaa koskevissa asioissa (n=223–224).

5.3 Hankekohtainen arviointi

Hankekohtaisessa arvioinnissa vastausasteikko muutettiin aiempien kyselyiden kouluarvosanoista neutraalimpaan muotoon. Muutoksen taustalla on se, että esimerkiksi kouluarvosana kahdeksan voi olla yhdelle vastaajalle hyvä ja toiselle huono, kun arvosanaa peilataan omaan koulumenestykseen. Nyt vastaajilla oli mahdollisuus antaa kaivoshankkeille arvio erinomainen, kiitettävä, hyvä, tyydyttävä, kohtalainen, välttävä, huono tai en osaa sanoa. Arviot yhdistettiin kouluarvosanoihin (erinomainen = 10, huono = 4) vasta analyysivaiheessa vertailukelpoisuuden säilyttämiseksi. Eri asteikon käyttäminen kyselyvaiheessa saattaa kuitenkin vaikuttaa vertailukelpoisuuteen.

Yhtiöiden toimintatavoilla on merkitystä sosiaalisen toimiluvan kannalta. Pelkkä yksisuuntainen tiedottaminen ei vahvista paikallista hyväksyntää – ihmiset haluavat vuoropuhelua, joka mahdollistaa paikallisten osallistumisen ja sitä, että heidän huolenaiheitaan aidosti kuunnellaan. Mercer-Mapstone ym. (2018) tiivistävät koko ajatuksen seuraavasti: Yrityksen ja yhteisön välinen vuoropuhelu rakentaa vastavuoroisia suhteita, oikeudenmukaisuutta ja luottamusta, mikä johtaa sosiaaliseen hyväksyntään. Tällaista vuoropuhelua toivotaan myös vastaajien kehittämisehdotuksissa kaivosyhtiöille:

”Kuunnelkaa asukkaiden ajatuksia, ja kertokaa rehellisesti myös negatiivisista asioista”
(Kehittämisehdotuksia kaivosyhtiöille, V113)

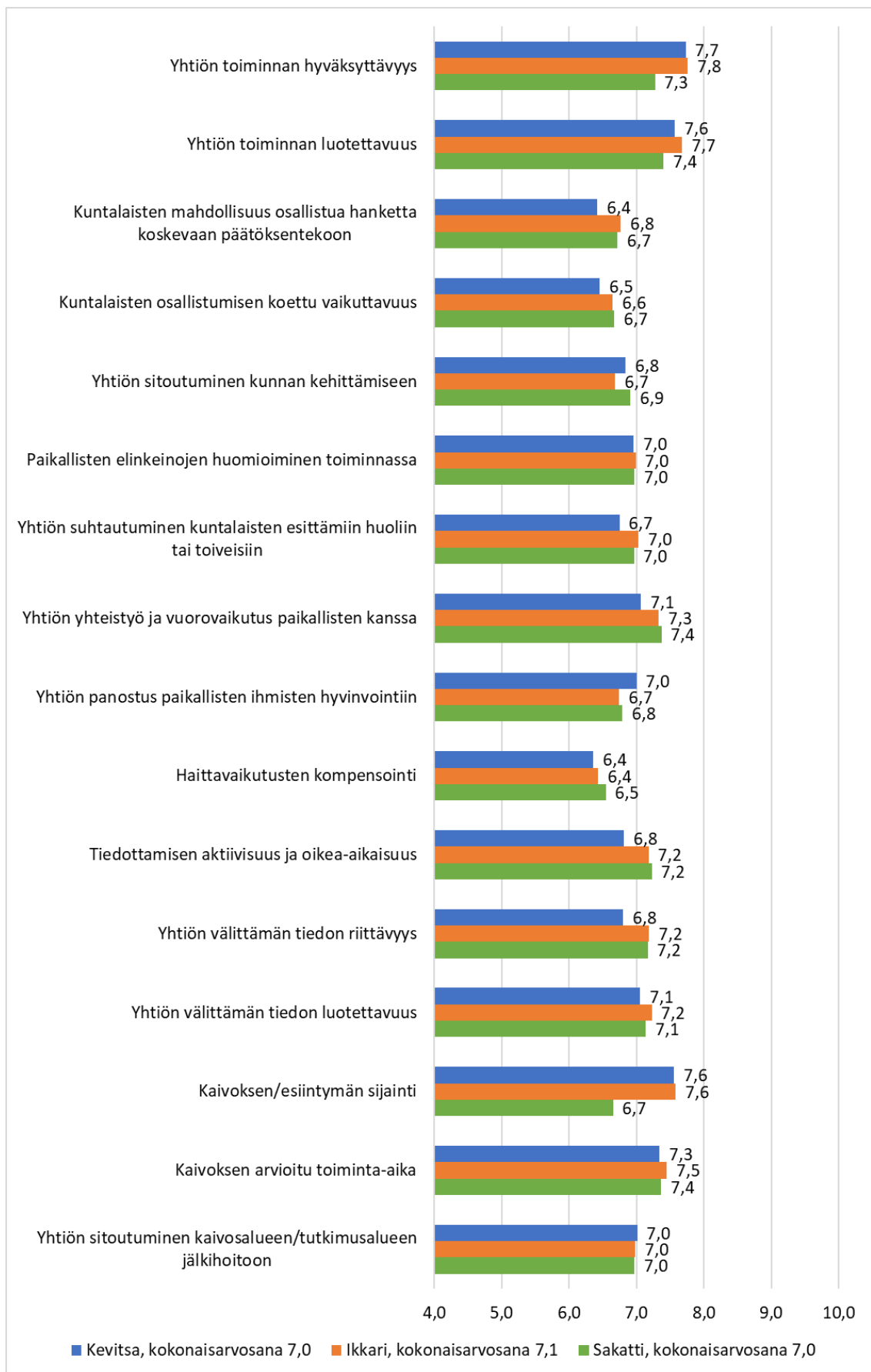
Arvioinnissa hankkeet saivat kokonaisuutena korkeampia arvioita kuin vuoden 2023 kyselyssä. Kevitsan kaivoksen kokonaisarvio (7,0) nousi 0,3 yksikköä vuodesta 2023, Ikkarin hankkeen kokonaisarvio (7,1) nousi 0,4 yksikköä vuodesta 2023 ja Sakatin hankkeen kokonaisarvio (7,0) nousi 0,2 yksikköä vuodesta 2023. Kokonaisarvosanat laskettiin keskiarvona kaikista annetuista arvosanoista.

Kevitsan kaivos sai kunkin osa-alueen osalta korkeammat arviot kuin vuoden 2023 kyselyssä, lukuun ottamatta yhtiön panostusta paikallisten ihmisten hyvinvointiin ja yhtiön sitoutumista kunnan kehittämiseen, joiden osalta arviot pysyivät samoina. Matalimmat arvoinnit saivat haittavaikutusten kompensointi, osallistumismahdollisuudet ja osallistumisen koettu vaikuttavuus. Tästä huolimatta kahden jälkimmäisen arvio nousi eniten vuodesta 2023. Arvio osallistumisen koetusta vaikutuksesta nousi 0,5 yksikköä ja osallistumismahdollisuuksista 0,4 yksikköä. Arvio nousi 0,4 yksikköä myös yhtiön toiminnan luotettavuuden ja yhtiön välittämän tiedon riittävyyden suhteen verrattuna vuoteen 2023. Korkeimman arvion (7,7) sai yhtiön toiminnan hyväksyttävyyys.

Ikkarin hanke sai kauttaaltaan korkeampia arvioita kuin vuoden 2023 kyselyssä. Arvio nousi eniten yhtiön toiminnan luotettavuuden osalta, jossa arvio oli 0,6 yksikköä korkeampi kuin vuonna 2023. Matalimman arvion sai haittavaikutusten kompensointi, kuten vuonna 2023. Korkeiten arvioitiin yhtiön toiminnan hyväksyttävyyttä (7,8).

Myös Sakatin hanke sai kauttaaltaan korkeampia arvioita vuoden 2023 kyselyyn verrattuna. Ainoastaan esiintymän sijainti sai matalamman arvion verrattuna edelliseen kyselyyn. Eniten nousi arvio yhtiön yhteistyöstä ja vuorovaikutuksesta paikallisten kanssa, joka arvioitiin 0,6 yksikköä korkeammaksi kuin vuonna 2023. Sakatin saamat arviot ovat kuitenkin laskeneet selvästi vuodesta 2018. Eniten ovat laskeneet yhtiön toiminnan luotettavuus ja tiedottamisen aktiivisuus ja oikea-aikaisuus, jotka ovat molemmat laskeneet 0,7 yksikköä vuodesta 2018. Kokonaisarvosana on laskenut puolestaan 0,4 yksikköä. Vuoden 2018 kyselyssä ei mitattu yhtiön toiminnan hyväksyttävyyttä tai yhtiön panostusta paikallisten ihmisten hyvinvointiin.

Matalamman arvion sai Sakatin esiintymän sijainnin lisäksi osallistumismahdollisuudet ja osallistumisen vaikuttavuus. Tästä huolimatta yhtiön yhteistyö ja vuorovaikutus paikallisten kanssa arvioitiin myönteisimmin (7,4). Myös yhtiön toiminnan luotettavuus ja arvioitu toiminta-aika saivat vastaavan arvion (7,4).

Kuva 18. Hankekohtainen arviointi (n=221–224).

6 Yhteenveto

Kaivostoiminnan koettuja vaikutuksia Sodankylässä on nyt selvitetty viidennen kerran. Tällä kertaa Sodankylä nähtiin kuntana positiivisemmassa valossa kuin kahden vuoden takaisessa kyselyssä. Kuntaa pidettiin pääpiirteissään vireänä ja viihtyisanä, joskin kunnan ”pienuus” keräsi kritiikkiä. Kaivostoiminnan vaikutusta pidettiin hyvänä taloudellisen tilanteen ja työllisyyden suhteen, mutta samalla negatiivinen vaikutus kunnan asuntotilanteeseen korostui. Kunnan elinvoiman kannalta on tärkeää myös se, että asuntotilanne olisi houkutteleva ja mahdollistaisi pysyvemmän asettumisen Sodankylään (Suopajarvi 2017). Kaiken kaikkiaan enemmistö vastaajista pitää kaivostoimintaa kunnassa hyväksyttävänä ja kaivostoiminnan sosiaalisia vaikutuksia pidetään positiivisina.

Kannat kuitenkin vaihtelevat vastaajaryhmittäin. Kaivostoiminnan vaikutuksiin suhtautuvat positiivisimmin malminetsintä- ja kaivosalalla, rakennusalalla ja metsätaloudessa työskentelevät. Sukupuolittain tarkasteltuna naiset kokevat kaiken kaikkiaan kaivostoiminnan vaikutukset kielteisimmin kuin miehet. Sama koskee osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia: miehet sekä malminetsintä- ja kaivosalalla työskentelevät vastaajat arvioivat vaikutusmahdollisuutensa vahvemmiksi kuin muut vastaajat.

Kaivostoiminnan haitallinen vaikutus paikkakunnan asunto- ja tonttitilanteeseen korostui nuorimpien vastaajaryhmien vastauksissa. Nuoret eivät myöskään nähneet kaivostoiminnan vaikutusta yleiseen viihtyvyyteen ja vireyteen niin tärkeänä kuin muut ikäryhmät. Sen sijaan kaikkein vanhin vastaajaryhmä, 70–82-vuotiaat, kokee kaivostoiminnan vaikutukset myönteisimmin.

Kaivostoiminnan haitat ja hyödyt jakautuvat kerätyn aineiston perusteella epätasaisesti. Kaivoshankkeiden koetut vaikutukset korostuivat negatiivisina erityisesti kaivoshankkeiden lähikylissä. Vaikutus paikkakunnan ilmapiiriin ja viihtyisyyteen arvioitiin näillä alueilla negatiivisimmin, samoin kaikkien ympäristövaikutusten osalta. Jotta nämä vaikutukset pystyttäisiin kuvaamaan paremmin, tulevaisuudessa kyselyihin on tarpeen lisätä myös avovastausmahdollisuus, johon vastaajat voivat tarkentaa havaitsemiaan haittoja.

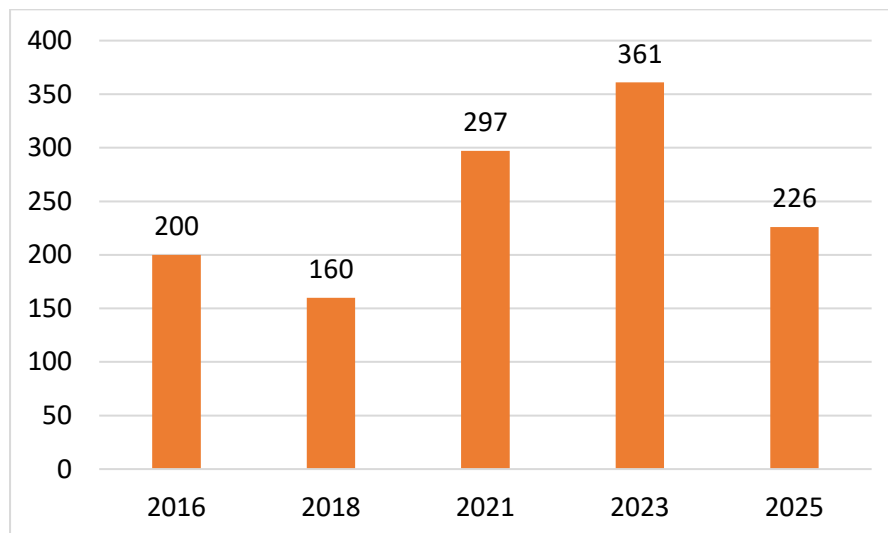
Monelle paikka on tärkeä sellaisena kuin se on tässä hetkessä. Myös muuttopäätökset tehdään usein nykyhetken tiedon perusteella. Sodankylässä kiinteä osa paikkaa ja paikkoja on luonto. Se on keskeinen osa kunnan ja sen asukkaiden paikkaidentiteettiä, siihen ollaan kiintyneitä ja siitä ollaan riippuvaisia. Tätä tukee se, että lukuisat vastaajat näkivät luonnon osana tulevaisuuden Sodankylää. Näin ollen luonnossa tapahtuvat muutokset herättävät vastaajissa huolta. Vuodesta 2016 toteutetuissa kyselytutkimuksissa sodankyläläisten huolia on tuotu esiin kullakin kyselykerralla, joista erityisen paljon ovat korostuneet ympäristöön liittyvät huolet. Kaivoksiin liittyvien ympäristöriskien pelätään realisoituvan ja haitan pelätään aiheuttavan mittavia vaikutuksia alueen vesistöihin, eläimistöön ja kasveihin.

Ilmastonmuutoksen edetessä ja luonnon monimuotoisuuden kaventuesssa luonnonsuojelun ja vastuullisen toiminnan merkitys on korostunut. Vastuullisuus päämääränä näkyy myös kyselyn tuloksissa: Enemmistö vastaajista on yleisesti ottaen huolissaan ympäristön tilasta ja

kuluttamisen asemesta halutaan säästää. Vastaajista yli puolet (59 %) kannattaa ajatusta, että materiaalsen kulutuksen määrää tulisi vähentää poliittisin keinoin ja reilu enemmistö (72 %) on valmis maksamaan korkeampia hintoja vastuullisista tuotteista.

Moneen teemaan suhtauduttiin samaan tapaan kuin aiemmissa kyselyissä, joskin kunnan nykytilaan ja tiettyihin kaivostoiminnan sosiaalsiin vaikutuksiin suhtauduttiin myönteisemmin kuin vuonna 2023. Ympäristöhuolen lisäksi huolissaan ollaan alueen palvelutarjonnasta, asumiseen liittyvistä kysymyksistä ja liikenneturvallisuudesta. Näiden lisäksi keskeiseksi huoleksi nousi aiempien kyselyiden tapaan muiden elinkeinojen, erityisesti poronhoidon ja matkailun, rooli suhteessa kaivostoimintaan. Vaikka Sodankylä nähdään elinkeinorakenteeltaan monipuolisena, mielipiteet eri elinkeinojen roolista kunnan toiminnassa jakoutuivat. Vastaajat olivat erimielisiä esimerkiksi siitä, pärjäisikö Sodankylä ilman kaivoksia. Joka tapauksessa eri elinkeinojen toiminnan yhteensovittaminen on kunnan elinvoiman kannalta tärkeää. Kaivostoimintaan liittyvät ratkaisut ja esimerkiksi kaivostoiminnasta saatujen varojen kohdentaminen vaativat päättäjiltä paitsi vastuullisuutta, myös sovittelukykyä. Hieman yli kolmasosa kyselyyn vastanneista ajattelee, että kaivostoiminta heikentää yhteishenkeä paikkakunnalla.

Vastaajamäärä nyt toteutettuun kyselyyn jäi pienemmäksi kuin vuosina 2021 ja 2023. Samalla edustavuuteen jäi parantamisen varaa. Kyselyn vastaajien omalakinen valikoituminen antaa lopulta kuvan tietyn joukon mielipiteistä, mikä haastaa kyselyiden välistä vertailukelpoisuutta.

Kuva 19. Kyselyn vastaajamäärän kehitys 2016–2025.

Yhteensä 226 vastaajan joukko on alle kolme prosenttia Sodankylän väkiluvusta. Tulevia kyselyitä suunniteltaessa harkintaan voi ottaa myös muita otantamenetelmiä, jotta saataisiin tavoitettua edustavampi vastaajajoukko. Suurimasta osasta Sodankylän kyliä saatiin vain muutamia vastauksia, kaivoshankkeiden lähikylistä tavoitettiin 34 vastaajaa ja yhdestätoista kylästä ei saatu yhtäkään vastausta. Tästä huolimatta kyselytutkimuksella pystytään tarjoamaan tietoa siitä, miten osa sodankyläläisistä kokee kaivostoiminnan vaikutukset kunnassa ja antamaan suuntaa kunnan tulevaisuutta koskevalle päätöksenteolle.

7 Lähteet

- Cresswell, T. (2015). *Place: An introduction*. 2 p. Wiley Blackwell, Oxford.
- Euroopan komissio (2025). Komission päätös (EU) 2025/840, annettu 25 päivänä maaliskuuta 2025, tiettyjen kriittisten raaka-ainehankkeiden tunnustamisesta strategisiksi hankkeiksi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1252 mukaisesti. Euroopan unionin virallinen lehti, L-sarja 30.4.2025.
- Franks, D. M., Brereton, D., Moran, C. J., Sarker, T. & Cohen, T. (2010). *Cumulative Impacts: a good practice guide for the Australian coal mining industry*. Centre for Social Responsibility in Mining & Centre for Water in the Minerals Industry, Sustainable Minerals Institute, The University of Queensland. Australian Coal Association Research Program. Brisbane.
- Horner, L. (2008). Web Survey. Teoksessa Lavrakas, P. J. (toim): *Encyclopedia of Survey Research Methods*, 1496–1498. SAGE Publications, Los Angeles.
<https://doi.org/10.4135/9781412963947>.
- Jorgensen, B. S., & Stedman, R. C. (2006). A comparative analysis of predictors of sense of place dimensions: Attachment to, dependence on, and identification with lakeshore properties. *Journal of environmental management* 79(3), 316–327.
<https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2005.08.003>.
- Kaivosmineraaliverolaki 314/2023. Annettu 3.3.2023.
<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2023/314>.
- Kortetmäki, T., Oksanen, M. & Puumala, M. M. (2025). *Kestävyiden filosofia*. Gaudeamus, Helsinki.
- Kuisma, M. & Suopajarvi, L. (2017). *Kaivostoiminnan koetut vaikutukset Sodankylässä*. Lapin yliopisto, Rovaniemi.
- Kuntalehti (27.3.2025). Kunnille jopa lähes viiden miljoonan euron potteja kaivosmineraaliverosta – Sotkamo, Sodankylä ja Keminmaa selkeänä kaivosrahakärkenä.
<https://kuntalehti.fi/uutiset/kunnille-jopa-lahes-viiden-miljoonan-euron-potteja-kaivosmineraaliverosta-sotkamo-sodankyla-ja-keminmaa-selkeana-kaivosrahakarkena/>
Luettu 4.8.2025.
- Lehdonvirta, V., Oksanen, A., Räsänen, P., & Blank, G. (2021). Social Media, Web, and Panel Surveys: Using Non-Probability Samples in Social and Policy Research. *Policy and internet* 13(1), 134–155. <https://doi.org/10.1002/poi3.238>.
- Massey, D. (2008). *Samanaikainen tila*. Vastapaino, Tampere.
- Mercer-Mapstone, L., Rifkin, W., Louis, Winnifred R. & Moffat, K. (2018). Company–community dialogue builds relationships, fairness, and trust leading to social acceptance of Australian mining developments. *Journal of Cleaner Production* 184, 671–677.
<https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.02.291>.
- Mononen, T. & Suopajarvi, L. (2016). *Kaivos suomalaisessa yhteiskunnassa*. Lapin yliopistokustannus, Rovaniemi.
- Raymond, C. M., Brown, G., & Weber, D. (2010). The measurement of place attachment: Personal, community, and environmental connections. *Journal of Environmental Psychology* 30(4), 422–434. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2010.08.002>.
- Saariniemi, J. (2018). *Kaivostoiminnan koetut vaikutukset Sodankylässä: seurantatutkimus*. Lapin yliopisto, Rovaniemi.

- Sodankylän kunta (2018). Sodankylän kunnan kaivosohjelma 2018–2021.
<https://www.sodankyla.fi/wp-content/uploads/2022/05/sodankylan-kunnan-kaivosohjelma-2018.pdf>. Luettu 30.6.2025.
- Sompio-lehti (28.4.2025). Lapin yliopisto tutkii viidennen kerran kaivostoiminnan koettuja vaikutuksia Sodankylässä. <https://www.sompio.fi/artikkeli/lapin-yliopisto-tutkii-viidennen-kerran-kaivostoiminnan-koettuja-vaikutuksia-sodankylassa>. Luettu 11.8.2025.
- Sompio-lehti (4.5.2025). Sodankylän kaivosohjelma palautui valmisteluun, poliitikot mukaan ohjelmaa tekemään. <https://www.sompio.fi/artikkeli/sodankylan-kaivosohjelma-palautui-valmisteluun-poliitikot-mukaan-ohjelmaa-tekemaan>. Luettu 11.8.2025.
- Sosiaali- ja terveysministeriö (2024). Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus (sote-uudistus). <https://stm.fi/soteuudistus>. Luettu 4.8.2025.
- Suopajarvi, L. (2017). Asettuako pysyvästi Sodankylään? – Kaivosalan työntekijöiden paikkakokemukset. Teoksessa Suopajarvi, L. & Tuulentie, S. (toim.): Lapin elinvoima, 28–39. Acta Lapponica Fenniae, Lapin tutkimusseura, Rovaniemi.
- Suopajarvi L. & Sairinen R. (2016) Sosiaalisten vaikutusten arviointi kaivostoiminnassa. Teoksessa Mononen T. & Suopajarvi L. (toim.): Kaivos suomalaisessa yhteiskunnassa, 38–56. Lapin yliopistokustannus, Rovaniemi.
- Tilastokeskus (2023a). 115b -- Väestö alueen, pääasiallisen toiminnan, sukupuolen, iän ja vuoden mukaan, 1987-2023.
https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tyokay/statfin_tyokay_pxt_115b.px/. Luettu 18.6.2025.
- Tilastokeskus (2023b). 115i -- Työlliset alueen, toimialan (TOL 2008), sukupuolen ja vuoden mukaan, 2007-2023.
https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tyokay/statfin_tyokay_pxt_115i.px/ Luettu 18.6.2025.
- Tilastokeskus (2024). 11re -- Väestö iän (1-v.) ja sukupuolen mukaan alueittain, 1972-2024.
https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vaerak/statfin_vaerak_pxt_11re.px/ Luettu 18.6.2025.
- Tulilehto, M. & Suopajarvi, L. (2021). Kaivostoiminnan koetut vaikutukset Sodankylässä - seurantatutkimus. Lapin yliopisto, Rovaniemi.
- Tulilehto, M. & Suopajarvi, L. (2023). Kaivostoiminnan koetut vaikutukset Sodankylässä - seurantatutkimus. Lapin yliopisto, Rovaniemi.
- Vanclay, F., & Esteves, A. M. (2024). Setting the scene for good social impact assessment and management. Teoksessa Vanclay, F. & Esteves, A. M. (toim.): Handbook of social impact assessment and management, 2–15. Edward Elgar Publishing, Northampton.
- Yle (25.3.2025). EU tukee kaivosta Natura-alueelle – Sakatti ja muut strategisen tärkeinä pidetyt hankkeet odottavat nopeaa luvitusta. <https://yle.fi/a/74-20150977>. Luettu 6.8.2025.
- Ympäristöministeriö (2025). Natura 2000 -alueet turvaavat Euroopan luonnon monimuotoisuuden.
<https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/suojelu-ennallistaminen-ja-luonnonhoito/natura-2000-alueet>. Luettu 6.8.2025.